Թե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3838 — 19/31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1898 — 16 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1316 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

در علیده غلطه (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է զրուցիւն պէտք է հղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "AREVELK"
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք
» » » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստի փուլ կ'ընդունուի, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը հերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ.

ՀԱՅԱԲՆԱԿԱՆ ՆՈԹԵՐ

Մէկ երկու շաբաթէ ի վեր Սրեւելիի գաւառական թղթակցութիւնները, գրեթէ միշտ հիւանդութիւն, շահեկան տեղեկութիւններ կը բերեն մեզ կարեւոր կեդրոններու կրթական գործունէութեանց նկատմամբ: Վերջին անգամ Տրապիզոնէն եկած տեղեկութիւն մը, որ հրապարակուեցաւ անցեալ չորեքշաբթի օրուան թուով, արժանի է մասնաւոր ուշադրութեան: Քաղքին երկսեռ վարժարանը, Բարձրագոյն Նախակրթարանի ծրագրով—եթէ Պոլսեցիք կը ներեն ու Իզմիրցիք չեն կարմիր—և հինգ հարիւրի մօտ ուսանողներով, վերջին անգամ բարեկարգ վիճակի մէջ սկսած է դպրոցական նոր տարին, թէեւ տակաւին առանց բարձրագոյն դասարաններու: Բաստին չարաճճի հեղնութեամբ՝ Սրեւելքի միւնոյն թուով հրապարակուած կը տեսնէք Զմիւռնիական թղթակցութիւն մը, ուր կը հաւաստուի թէ «Օտար վարժարան յաճախող Հայ աշակերտներու և աղջիկներու թիւը ճիշդ կրկին է ազգ. դպրոցը ուսանողներու թիւին:» Ժամանակագրական յաջորդաբերութեամբ, որ թուաբանականին մերձաւոր ազդակն է, կը սպասուի ուրեմն որ քիչ առեն ամենուին պէտք չմնայ ազգային վարժարաններու, և տեղացւոց բոլոր հոգածութիւնը կեդրոնանայ նոր Քոլէճի մը հաստատութեան վրայ, ինչպէս կ'առաջարկուի, մրցելու համար Հրեից Քոլէճներուն դէմ, որոնցմէ հատ մը մոկուած է եղեր Հայնոցին մէջ։ Դալով նոր Առաջնորդի ընտրութեան, այդ ձանձրութիւնը այլ ևս աւելորդ կը նկատուի հարկաւ, մանաւանդ վարժարաններու դատարկացումէն յետոյ։

Ոչ ոք կրնայ բան ըսել Զմիւռնիական թղթներու և այդիներու արդիւնքին։ բայց երբ խօսքը դպրոցներու արդիւնքին վրայ դառնայ, աւելի աղէկ է որ մեր երեսն ալ դառնայ դէպ ի ուրիշ հեռաւոր քաղաքներ, ուր տեղուանք հիմայ աւելի կրթական ջանքերնիկը տեսնենք քան Զմիւռնիոյ համբաւաւոր Հայնոցին մէջ։

* * *

Տրապիզոնէն առաջ առիթ ունեցած էինք նշանակելու Երզրումի Առաջնորդական Տեղապահին կրթասիրական գործունէութիւնը, որ առաջին օրէն բարեգործ ազդեցութիւն ունեցաւ քաղքին վարժարաններուն բարեկարգութեան մասին։ Նորագոյն տեղեկութիւններ աւելի ուժ կու տան մեր լաւատեսութեան։ Տեղապահ Հայրը դուլ և դադար չունի, և իր հանապազօրեայ հոգածութեան առարկայ ըրած է ընդարձակ վիճակին հոգեւոր պէտքերը, մանաւանդ պէտք դաստիարակութեան գործը, իր հովուական պաշտօնին կատարեալ գիտակցութեամբ։ Ամենեւին չի թերանար թեմական այցելութիւններէ, և հայրախնամ հովուի մը միսիթարութենէն չ'ուզեր բնաւ զուրկ թողուլ հեռաւոր քաղաքներն ու գիւղերը։ Կանուխէն տիպար հովիւի մը հանգամանքը ցոյց տալ սկսած է Տ. Զաւէն Վրդ., տակաւին շատ երիտասարդ, և պատիւ կը բերէ Արմաշի հաստատութեան, որ բնականաբար կրնայ պարծիլ իր արդիւնքով։

Եւ բարեբախտաբար—մանաւանդ Ուսթերի հովուին՝ Տ. Մաշտոց Վրդ.ի կամաւոր դժբախտութեան քով—Դպրեվանքի սաներուն մէջ միակն ու եզականը չէ եղած Տ. Զաւէն Վրդ. իբրեւ վիճակաւոր հովիւ։ Իր օծակից եղբայրներէն Տ. Խորոմ Վրդ. Տրապիզոնի մէջ և Տ. Բարգէն Վրդ. Ճանիկի վիճակին մէջ, օրինակի համար, և ընդհանրապէս բոլոր Արմաշեանք, աւելի կամ նուազ եռանդով, անձնդիր են իրենց կոչման ու պաշտօնին իբրեւ վարդապետ եկեղեցւոյ։ Գրեթէ այսօր անհովիւ վիճակ չէ մնացած — առանց եպիսկոպոսներու առլեւ դլուխ ու քամակ ծռելու հարկի— և այս մասին դոհութեամբ միայն կրնանք յիշատակել Արմաշեան վարդապետներու ծառայութիւնը, զոր կարելի է համեմատութեան դնել ոչ-Արմաշեան վարդապետներու գնահատելի ծառայութեանց հետ գաւառական պաշտօններու մէջ։

Այս նկատմամբ կրնանք անկեղծապէս խնդակցիլ նաև Ս. Պատրիարք Հօր, որ մեծ բաժին ունեցած է յաջող բերուած արդիւնքին մէջ, և յետոյ Դպրեվանքի Խնամակալութեան, որուն շատ բան կը պարտի հաստատութեան գոյութիւնն ու կանոնաւոր յաջողութիւնը։

* * *

Բայց այս տիպարար նիշերուն քով ի՞նչպէս պիտի կրնամ դեռեղել... կրօնական ծեծկուռւք մը, որուն թատր եղած է Մայր-եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդին ժողովարանը, և մանաւանդ ի՞նչպէս պիտի կրնամ յիշատակել իմ երեսների կրօն. ժողովին անցեալ երեքշաբթի օրուան նիստը, ուր ամենեւին խնդրի նիւթ չէ եղեր երկու քահանաներու այս քռնցի գայթակղութիւնը, թէեւ արձագանգ գտած ըլլայ օրագրութեան մէջ և բոլորի առարկայ եղած՝ թաղեցւոց կողմէն։ Հաւանական է որ այս ծեծկուռւքն ալ երթայ իյնայ հուշակաւոր գամբարդին մէջ, զոր Ժողովը վերջ ի վերջոյ յաջողեցաւ պարակել վերարկուներու տակ։ Մարդ կը փորձուի հարցնելու թէ արդեօք Կրօն. Ժողովի անդամները լրագիր կը կարդա՞ն, և կամ լրագիրներու օ՞ր տեսակ գրուածներուն ճաշակ ունին ուշադրութիւն դարձնելու։ Օր մը ալ երկու քահանաներ Կրօնականի սրահի՞ն մէջ իրարու խօսք հասկնէին... բռունցքով, քանի որ գրուած է թէ «Որ ոչ լուիցէ բանիւ, լուիցէ գանիւ։»

Եւ գեռ գայթակղութեան ի՞նչ կծու հոտեր կը բուրեն գաւառական կարեւոր վանքի մը շրջապատին։

Սիրելի է ենթադրել որ Պատրիարքանը տեղեկութիւն չէ առած Մարզուանու մէջ... երեքուկէս վարդապետներու դերակատարութեամբ, որոնցմէ մին ալ նորընծայ, կատարուած պժգալի իրողութեան մը վրայ, որուն մանրամասնութիւնները հասած են արդէն Արեւելքի Խմբագրութեան, վաւերական աղբիւրէ մը։ Կրօն. Ժողովը կրնայ իր տրամադրութեան ներքեւ ունենալ ակնարկուած տեղեկութիւնները, հարկ եղած քննութիւնը կատարել տալու համար անյապաղ։ Եթէ Ժողովը յարմար դատէ լռութեամբ պատասխանելու այս հրաւէրին, որուն շարժառիթը կրնայ ըլլալ միայն եկեղեցականութեան պատուոյն նախանձախնդրութիւնը, տեղի տուած պիտի ըլլայ մեզ իրողութիւնը բացայայտ հրապարակելու... հնարաւոր եղած մանրամասնութիւններով, հասարակաց դատաստանէն սպասելու համար զեղծագործ մեղադրեալ եկեղեցականներու արժանաւոր դատակնիքը։

* * *

Տարակոյս չի կայ անշուշտ որ դոհութեամբ միայն կրնանք արձանագրել այն անօրինութիւնը, զոր Քաղ. Ժողովը հարկ համարած էր ի գործ դնել... երկայն թաթիկ անձի մը գէմ որ համարձակած էր քուէթուղթ ու ցուցակ պատռել, Պոյաճըգիւղի Թաղ. Խորհրդարանին մէջ, քուէարկութեան գործողութեանց արգելք ըլլալու դիտմամբ։

ԱՐԷՏ

ՔԻՉՆԷՐ ՓԱՇԱ

Օսմուրմանի հերոսը Լոնտոնի քաղաքացիութեան տիտղոսը կը ստանայ այս օրերս հանդիսաւորապէս, բրիտանական ոստանին մէջ ուր խանդավառ ընդունելութիւն գտած է։ Սուլտանի վերջին պատերազմին ու յաղթութեան առթիւ աշխարհի ամէն կողմը անընդհատ յիշուեցաւ ու հռչակուեցաւ անունը Քիչնէր փաշային որ, հակառակ իւրաքանչիւր յաջողող քաղաքական դէպքերուն, օրուան մարդը կը մնայ միշտ դիւանագիտական ու զինուորական շրջանակներուն մէջ ու միջազգային մամուլին համար։ Իրեն ընծայուելիք նոր պատուին առթիւ, այժմէութենէն ու շահեկանութենէն զուրկ չենք համարիր կենսագրական քանի մը նօթեր։

Բրիտանական զօրաբանակ մը յաջողապէս վարելու համար՝ իւրանտական ծագում ունենալու է։ Ասիկա պատմական աւանդութիւն մըն է Ալպիոնի զաւակներուն համար, որոնք կ'ըսեն թէ Իւրանտացիները որոնք բաղդաւոր չեն ըլլար՝ երբ իրենց հաշուին կը պատերազմին, յաղթական կը դառնան՝ երբ սուրերնին մայր-հայրենիքի համար կը գործածեն։ Սըր Հէրպէրթ Քիչնէր Իւրանտացի է, ինչպէս Անգլիոյ պատմութեան մէջ անցած շատ մը մեծ զօրավարներ, մանաւանդ Վէլլինկթըն՝ անոնց ամէնէն նշանաւորը։ Եւ սակայն քիչ մացեր էր որ — և հոս է հետաքրքրականը — Սուտանի յաղթողը Ֆրանսայի սպայ մը դառնար։ Այս պարագան նշանակուած չէ Սէրտարին այն կենսագրութեանց մէջ որոնք հրատարակուեցան Անգլիա, բայց Ֆրանսականները խնամով կը շեշտեն զայն։

1870ին, երիտասարդ Իւրանտացի մը որ Զուլվիչի դպրոցէն եկած էր, Լուսաբի (Թրանսա) բանակին ծառայութեանը մէջ կը մնայէր։ Իրրեւ տեղակալ 15դ գունդի սպայակոյտին կցուրդ ընդունուելէ ետքը, շատ չանցած ուշադրութիւն գրաւեց իր պաղարիւնութեամբը ու խելացիութեամբը և հարիւրապետութեան ասպիտանի բարձրացաւ։ Եթէ այդ թուականին կազմուած խորհրդարանական յանձնաժողովը, որ պաշտօն կը դնէր Ազգ. Պաշտպանութեան Կառավարութեան կողմէ տրուած ասպիտանները վերաքննելու, ասպիտան մը խլած չըլլար Իւրանտացի սպայէն, որուն փոխարէն էր Ֆրանսական դրօշին տակ մնալ, այսօր Թերեւս նոյն ինքն Հէրպերդ Քիչնէրը պիտի ըլլար Ֆաշոտան պաշտպանողը ընդդէմ անգլիւեգիպտական բանակին։

Ապագայ Սէրտարը չյօժարեցաւ պարզ տեղակալ մը դառնալ Ֆրանսական բանակին մէջ և նախամեծար սեպեց վերստանալ այն ասպիտանը զոր անիկ առաջ ունէր Անգլիոյ ամբաշէն սպաներու դունդին մէջ։ Երեք տարի իր երիրին զինուորական ծառայութեանը մէջ մնալէ ետքը, Քիչնէր տեղակալը քաղաքային պաշտօններու անցաւ։ Երկար տարի վարեց Exploration's Funds բնիկներութիւնը որուն նպատակն է հնախուզութիւններ կատարել Պաղեստինի մէջ և Մեծն-Բրիտանիոյ ռուեւարական ու կրօնական շահերուն աշխատիլ։ Իրրեւ զինուորական ճարտարագէտ, քաջախօս ուսած ըլլալով քարտէսներ պատրաստելու և հնախուզութիւններ կատարելու արուեստը, տեղւոյ վրայ երկար տարիներու համբերատար խուզարկութեանց ու զննութեանց շնորհիւ՝ ինքն էր որ յաջողեցաւ վերակազմել հին Գալիլէի քարտէսը։

Անգլիական կառավարութիւնը վերջ ի վերջոյ նշմարեց որ իրեն համար աւելի նպաստաւոր պիտի ըլլար զինուորական պաշտօն մը յանձնել երիտասարդ հնախոյզին որ կը սիսէր մոռնալ իր ճշմարիտ դերը և գիտական հարցերու մէջ թաղուած կը մնար։ Եւ Քիչնէր հարիւրապետը Երզրումի փոխ-հիւպատոս անուանուեցաւ։ Քանի մը տարի ետքը, թագուհիին կառավարութիւնը պաշտօն կը յանձնէր անոր՝ կիպրոս կղզիին դատարանները կազմակերպել։

Տաներկու տարիի չափ քաղաքային դանազան պաշտօններ վարելէ ետքը, այդ զինուորականը որ հաւասարապէս փայլուն կարողութիւններ ցուցուցած էր հնախուզութեան, աշխարհագրութեան, դիւանագիտութեան ու դատական բարենորոգմանց մէջ, իր ասկի ասպարէզին վերադարձաւ և վերստանձնեց անգլիւեգիպտական բանակին կազմակերպութեան հոգը։ Երիտասարդ հրամանատարը որ Օմտուրմանի առումովը կրօնն փաշային մահուան վրէժը լուծեց, այնպէս ոգի ի բռին աշխատած էր կարգապահութեան ոգին ներմուծելու բոլոր զինուորներուն մէջ, որ կը պատմեն թէ վերջին մամլուքին անգլիւեգիպտական բանակը ժամացոյցի մը մեքենականութեան հշդութեամբը գործեր է։ Սէրտարը կը նանգնեն գործաւորի մը պէս իր ձեռքով շինած բլայ իր աշխատութիւնը յաջողապէս գլուխ հանելու համար պէտք եղած գործիքները։ Ինքը պատրաստեց յատակաձեւերը ու վարեց շինութիւնը ռազմական երկաթուղիին որ ծառայեց իր յառաջխաղացութեան անապատին մէջ։

Թէպէտ Սըր Հէրպէրդ Քիչնէր հպարտ քաղաքացիութիւնը տարեկան է, — կը գրէ Տէյլի Թէլէկրաֆի զինուորական թղթակիցը որ Սուտան գացած էր, — սակայն անապատին վրայ արեւը ու ափրիկեան պատերազմները արծաթ թելեր ցանցուած են իր մազերուն մէջ։ Ասով հանդերձ, ժիր, աշխոյժ, ջղուտ անձ մըն է և հասակը որ գրեթէ երկու մէտր բարձրութիւն ունի՝ նկղակի մը պէս չիրիխոտ մնացած։ Թէպէտ իր ստորադասներուն հետ ունեցած յարաբերութիւններուն մէջ բարեհամբոյր է, սակայն լուակեաց բնաւորութիւն մը ունի։ Աւելի մտիկ ընելու տրամադիր է քան խօսելու. բայց երբ խնդրի մը վրայ խօ կարծիքը կը հարցուի, չի շտապիր բնաւ և միշտ որոշ կարծիք մը ունի։ Իր բոլոր ձեռնարկութիւններուն մէջ յաջողած մարդ մը ըլլալով, բան մը դիպուածին թողում չեղեր։ ուրիշներուն խորհուրդը չարհամարհեր, բայց իր անձնական դատողութեանը վրայ միայն հաւատք ունի և երբ միտքը բան մը դնէ, ո՛չ մէկ յոդնութիւն, դժուարութիւն չեն կրնար կասեցնել զինքը։

Սէրտարին հրամանին տակ ծառայող զինուորները այնքան խիստ կարգապահութեան մը ենթարկուած են, որ նեղոսի Ջուրէն զատ ուրիշ ոչ ևէ ըմպելի գործածելու հրաման չի տար անոնց, բայց ի տարբերութիւնս հրամանի՝ քիչ մը հանքային ջուրէ, ան ալ հաղուագէպ կերպով։ Կը պատմեն թէ օր մը եգիպտական բանակատեղը գաղտնաբար Բարթօ և Ուխքի ներմուծուած ըլլալով, որոնք Սէրտարին հրամանով ամէնքն ալ գետինը թափուեցան, սիվտացի նուագածու զինուոր մը չզլխանալով ըսեր է.— Շիտակը ցաւալի է որ այսքան հէշտալի խմիչքներ անապատի աւազներուն պատակը զոլացնելու միայն կը ծառայեն։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

«ՏՂԱՅԿԱՆ» ԲԱՌԻՆ ՈՒՂՂԱԴԻՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մանաւանդ վերջերս կը գիտեմ որ մեր օրաթերթերու և պարբերականներու մէջ այս բառը կը գրուի նոր ուղղագրութեամբ մը—տղածգան և տղանկան։ Առաջին ձեւով գրողները անշուշտ կը կարծեն որ բառը կազմուած է տղայ գոյականէն և ձիգ (ձգել) բայարմատէն։ Երկրորդ ձեւով գրողները թերեւս առարկեն թէ բառը կազմուած է տղայ գոյականէն և ձկնիկ կամ ձկնիկ բային արմատէն։ Առաջինը իմ կարծիքով սխալ է. թէեւ ձգել բային արմատով կարգ մը բարդութիւններ կարելի է գտնել մեր գրական լեզուին մէջ, ինչպէս ոտնձգութիւն, հրացանձգութիւն և նմանօրինակ ուրիշ բառեր, բայց ժողովրդական լեզուին մէջ չեմ հանդիպած այդ տեսակ բարդութիւններու, որոնք այնքան շատ են արդի հայերէնի և վերջին ժամանակներու գրաբարին մէջ, որքան հաղուագիւտ են ե. դարու հայ մատենագրութեան մէջ։ Ասկէ զատ, բառին նշանակութիւնը նկատի առնելով, տղայ—ձգել չտփազանց խորթ է և օտարոտի մեր ժողովրդի բացատրութեանց եղանակէ։ Երկրորդին մէջ քիչ մը հաւանականութիւն կայ կարծես։ միայն թէ, նախ ըսեմ որ ձկնիկ կամ ձկնկիլ սխալ է և պէտք է ըլլայ ցկնիլ և ցնկնիլ։ Այս բառը շատ սովորական է ժողովրդի լեզուին մէջ, երբ չան մը, կատուի մը և խոզի մը ծնելուն վրայ խօսուի, շունը ցնկնած է, կատուն հինգ ձագ ցնկնած է ևն։ Ասկէ զատ, այս բառը իրրեւ արհամարհանքի և ատելութեան նշան կը գործածուի կնոջ մը դէմ որ զաւակ ծնած է. օրինակ՝ լակոտ մը ցնկնած է, (մանչ մը ծնած է). քած մը ցկնած է (աղջիկ մը բերած է), երբեմն ալ ցուդած բառը կը գործածուի։ Բաղմաթիւ կնոջ մը համար կ'ըսուի՝ տարին հատ մը կը ցնկնի։ Սրդ., այս պայմաններուն մէջ կարծես տրամաբանական կ'ըլլայ մտածել թէ բառը կազմուած է տղայ գոյականէն և ցկնիլ բային արմատէն, որ է ցկնոր մեր լեզուին մէջ սովորական եղող փոխութեանց ու աւելորդութեանց օրէնքով ա դիրը առած է վերջին ն դրէն առաջ։ Ինչպէս հիմա, հիման, ևն։ Սակայն այս բացատրութիւնը ոչ միայն համոզիչ չէ ինծի համար, այլ նոյն իսկ բանաքննական կը գտնեմ զայն։ Նախ որ ցկն բայարմատ է, մինչդեռ հիմն գոյական առնուն մը. երկրորդ՝ չեմ կրնար ցկն բայարմատին պէս ուրիշ մըն ալ գտնել որ մեր լեզուին մէջ ունենայ ն դիրը։ Ինչպէս՝ քերականական ոգիներուն մէջ գտնուի, մինչդեռ ինքնին պէս շատեր կան, մէջտ զոյական։ Երրորդ, տղացկան բառին առերեւոյթ կարմութիւնը՝ այս պարագայի մէջ, շատ խարէական կը թուի ինծի, քանի որ մեր լեզուի բարդութեանց մէջ գլխաւոր կանոնին վրայ չմնուած կ'երեւայ. այն է զոյական՝ բայարմատի հետ։

Արտաքին կարմութեամբ և մանաւանդ հնչումով՝ տղացկան բառին նման բառեր կարելի է գտնել. օրինակ՝ խմացական, զգացական, զարմացական, մուրացկան. բայց այս բառերուն չնչին բարդութիւնն տարբեր է. ինչպէս կը տեսնէք՝ բայարմատներ են՝ կան մասնիկով ածանցուած, բան մը որ մեր լեզուին գլխաւոր նախութիւններէն մէկն է։ Ուրեմն ո՞ւր և ինչպէս փնտռելու է այս բառին կազմութիւնը։ Աւասիկ իմ կարծիքս։—Ժողովուրդը նախ տղայ բառէն չմնած է տղայացու տղացու (վերջինը միշտ նախամեծար է իր լեզուին մէջ). ձիւղ ինչպէս չմնած է հարանցու, փեսայցու (փեսայացու), մատցու, ոտրացու բառերը։ Ցեսոյ տղացու բառին ծայրը աւելցուցած է կան մասնիկը և իր սովորութեան համեմատ միշտ կրճատելով ձայնաւորները (հոս ու երկարբառը), չմնած է տղացկան բառը, որ այս կերպով հետեւեալ ձեւափոխութիւնները կրած կ'ըլլայ. տղացու, տղացուկան, տղացական, տղացկան։ Բայց խնդիրը հոս չի լմննար. կը մնայ տղացուցանել թէ ժողովուրդը ական մասնիկը կը գործածէ՞ (միւս, գրական լեզուին հետ չփոթելով ժողովրդի սեփական լեզուն)։ Ժողովուրդը հետեւեալ բառերն ունի՝ ական մասնիկով. մեացական, մարսական (մարսողական իմաստով), լակոն (լալ-ական), դողդոն (դողդողալ, սիրմա ունեցող)։ Այս բառերը, ինչպէս կը տեսնուին, նոյնն բայ արմատներէ չմնուած են։ Առանց քով դնելու է դադկան և թկան բառերը որոնք բան երեւոյթին զոյականներէ չմնուած կը թուին, բայց բայարմատ են։ Այսպէս ուրեմն հաստատելի յետոյ թէ կան մասնիկը կը գործածէ ժողովուրդը, կրնամ առանց անպատեհութեան ըսել թէ տղացկան բառին մէջ, տարօրինակ բացառութեամբ մը, գործածած է այդ կան մասնիկը։ Ինչպէս որ հաբսընցու աղջիկ, փեսացու երիտասարդ, մատցու կենդանի բառերը կը գործածէ ժողովուրդը, ճիշդ միւնոյն իմաստով գործածած է տղացու կին կամ հարս բառը, որ յետոյ կոխուելով և գոյականաբար գործածուելով տղացկան եղած է։

Ռոստոպո — Գ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՐԵՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ

Բաղիդէն յաջորդաբար հանող հեռագիրները ու Վիենայի թղթաբերը թէեւ կարեւոր պարագայ մը դուրս չթողուցին Ֆրանսայի Երեսփոխանական ժողովին անցեալ երեքշաբթի հուշակաւոր նիստին մանրամասնութիւններէն, զորս օրը օրին հրատարակեցինք այդ երկու աղբիւրներու շնորհիւ, այնպէս հանդերձ զօրավար Շանուանի հրաժարման տարօրինակ ձեւը, Պ. Պրիսոնի դահլիճին անկումը և ժողովրդական միջադէպները այնքան մեծ հետաքրքրութիւն կազդեն և ուշադրութիւն կը գրաւեն տակաւին, որ չաբաթ իրիկուն հասնող բարիզեան թերթերէն կը քաղենք քանի մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ ալ։

Այդ հուշակաւոր նիստին տեւողութեան մէջտեղն, ժողովականին՝ Բալէ Պուրպոնի չբնակող փողոցները խնուած բազմութիւնը յիսուն հազար հոգիի կը հասնէր, և իրիկունը մանաւանդ, երբ նախարարական պատգամին ու երեսփոխանաներու կոչումներուն լուրերը սկսան տարածուիլ հետզհետէ, պուլվարներուն վրայ այն տեսակ ոգեւորութիւն մը կը տիրէր որուն նմանը Պուլանժէի դէպքերուն ատենը միայն տեսնուած էր։ Ամէն մէկ լատաերի տակ, խումբեր հաւաքուած, Վերջին լուրերը կը կարդային, լրագրավաճառներուն ձեռքէն խլելով, մինչ ուրիշ խումբեր, մայթերուն վրայ, ծխուողներուն տակ, «կեցցէ՛ բանակը» կը պոռային. համախուռմի մեծ կեդրոնն էր Լիպա Բառոլի խմբագրատունը որուն պատշգամը զարդարուած էր դրօշներով և պէտքական հուրեր կը վառէին սա արձանագրութեան եահն. «Կեցցէ՛ Ֆրանսա, կեցցէ՛ բանակը։ Անկցի՛ն մատնիչները, անկցի՛ն Հրեաները»։ Գարեջրատուներն ու սրճարանները ասեղ ձգելու տեղ չկար, գոռում դոչումներով, ծաղանկներով լեցուն. տեղ տեղ, վէճերը կռուրի և գաւազանի հարուածներու կը փոխուին, մինչեւ իսկ գաւազանները նետուելով. քաղաքապահ զօրքերն ու ոստիկանները, որոնք առաւօտէն ի վեր զրաժուրին ճգնաժամ մը անցուցած էին արդէն այդ ծովածաւալ ամբոխը զսպելու համար, իրենց ջանքերը կրկնապատկածեն։ Օրուան մէջ կատարուած ձերբակալութիւններուն թիւը կը հասնի հարիւր քառասուներեքի, որոնցմէ 14 հոգի միայն վար դրուած էին, իսկ միւսները արձակուած՝ հասցէներն առնուելէ ետքը։ Ինչպէս երեսփոխաններուն խորհրդարան գացած միջոցին, այնպէս ալ անոնց վերադարձին՝ բոլոր ծանօթ անձնաւորութիւնները կը ծափահարուէին իրենց կուսակցութեան պատգամաւորներուն կողմէ, մինչ հակառակորդներու կողմէ կը սուլուէին։

* * *

Երեսփոխանական ժողովին այդ օրուան նիստը սկսած էր միջօրէին 2½ ժամ ետքը, բուռն ու տենդագին անձկութեան մը միջոցով որ կը պատէր ոչ միայն ժողովականները, այլ և ունկնդիրները որոնք հոգի տուած էին մուտքի տոմսակ մը ձեռք ձգելու համար, և կարելի եղածին չափ սեղմ կերպով դիզուած էին ամէն անկիւն։

Ատենապետ Պ. Բոլ Տէրուլէդ յայտարարելով որ, խորհրդարանական արձակուրդի միջոցին, նախարարութեան ուղղուած 17 հարցապնդում յանձնուած էին դիւանին, ըստ սովորութեան հրաւիրեց նախարարապետը՝ խմացնել ժողովին թէ ե՞րբ կրնայ պատասխանել անոնց։ Պ. Պըրիսոն պատասխանեց թէ այդ հարցապնդումներուն մէկ քանին կը վերաբերին Տրէյֆիւսի վերադատումի խնդրին, զոր չպիտի կրնայ վիճաբանութեան դնել, քանի որ դատական գերագոյն իշխանութեան ատենը հանուած է այս միջոցիս. իսկ այն հարցապնդումներուն որոնք, դարձեալ Տրէյֆիւսի խնդրին մէջ, կը վերաբերին նախարարութեան ընթացքին ու հետեւեալ քաղաքականութեանը, պատրաստ է պատասխանելու։ Հետեւաբար խնդրեց որ այդ երկու տեսակ հարցապնդումները անջատուին իրարմէ։

Բայց այսքան յայտարարութիւն մը ընել կարենալու համար, Պ. Պրիսոն տասն անգամ ընդմիջուեցաւ աջակողմեաններէն ու ծափահարեցաւ ձախակողմէն։

Իսկ նախարարապետն աւելի սաստկապէս ընդմիջուեցաւ (արմատականներէն ու ընկերվարականներէն) Բոլ Տէրուլէդ որ բեմը ելած էր անոր պատասխանելու համար։ Իր զրաւոր ճառին հակառակ, հապա կրնար լսելի ընել տալ ինքզինքը։ Պ. Տէրուլէդ պատասխանեց Պ. Պրիսոնի դահլիճին ընթացքը՝ Տրէյֆիւսի խնդրին մէջ. Քալվենեաքի ու Զիւրլինեանի զօրավարին հրաժարումներէն ետքը, պէտք չէր որ, բաւ, յամառեր վերադատումի գաղափարին վրայ որ անարգանք մըն է բանակին։ (Այս միջոցիս, կռիւ մը ծագեցաւ քանի մը նստարաններու փրայ և բոլոր երեսփոխանները ոտքի ելան գրգռուած. առանց ատենապետին խօսք մէկ յանդիմանութեանք, մաղ մնաց որ ծեծկուռւքը՝ ընդհանրանար)։ Ատենապետը իր քննադատութիւնը շարունակեց այնքան կծու լեզուով մը որ քանիցս ազդարարութիւն լսեց ատենապետն՝ իր ոգը չպահպանելու և մինչեւ իսկ հարկադրուեցաւ «յեսու կոչում» ընել «ազետարեր» բառին, զոր գործածած էր Պ. Պրիսոնի դահլիճին համար։ Եզրակացուց, պահանջելով ազատականներու դահլիճին անհետացումը։ Որոնք, ըստ, երբ խնամ ութեան գլուխ անցան աղանդաւորներ դարձան. այս անհետացումը անհրաժեշտ է, նոյն իսկ եթէ ատոր հասնելու համար բանակին դսպինք և մեր քուէները տիրապետեցնեն սա Շանուան զօրավարին վրայ...։»

Ատենապետին խօսքը բերանը մնաց։ Շանուան զօրավարը՝ կրակ կտրած՝ ցասաբեց տեղէն. կարծեցին որ Բոլ Տէրուլէդ փրայ պիտի յարձակի և պիտի բզկտէ զայն. բայց պատերազմական նախարարը չնոսկ բեմը ելաւ «ալ ժամանակ է որ խօսիմ» գոչելով։ Եւ երբ խօսիլ սկսաւ, առաջին բառերէն ապրած մնացին ամէնքը, մանաւանդ Պ. Տէրուլէդ որ իր դէմը հակառակորդ մը գտնելու տեղ՝ դաշնակից մը կը գտնէր։— «Երբոր ես նախարարութեան մէջ մնայ, ըսաւ զօրավարը, և պատերազմական նախարարի պաշտօնը ստանձնեցի, իմ ընկերներս՝ բանակին պետերը՝ քաջալերեցին զիս զայն ընդունելու։ Չէի անդիտանար որ Պ. Բալֆէնեաքի և Զիւրլէնեանէն զօրավարին յաջորդական հրաժարումներէն ետքը, անձս կ'ենթարկէի անիրաւ կասկածներու և անժողովրդականութեան։ Բայց ուղղամտութեամբ վարուեցայ՝ Բանակին օգտին համար և պարտականութիւնս կատարեցի։ Հիմա, քանի որ մէջտեղ նետուած է այն ազատաւոր խնդիրը (Տրէյֆիւսի գործը) որուն առջև

տեղի տալն իմ նախորդներս, կը յայտարարեմ թէ՝ քաղաքական ու դատական իշխանութիւններուն անջատումի սկզբունքը յարգելով, հանդերձ՝ իրաւունք ունենալու որ համաձայն է իմ նախորդներուս կարծիքին (Բուռն ծափահարութիւններ)։ Իմ պարտականութիւնս մինչև վերջը կատարեցի. հիմա որ երկրին ներկայացուցիչները համախմբուած են այնտեղ ձեռքը կը յանձնեմ ծի վատահուած առանքը՝ Բանակին պատիւը՝ և այս տեղ, այս բեմէն կու տամ հրաժարականս պատերազմական նախարարի պաշտօնէն»։

Այս անակնկալ յայտարարութեան ու հրաժարականին առաջ բերած տագնապը անկարագրելի է. նախարարներ իրարու երես կը նայէին, շուարած, մինչ զօրավարը կը մեկնէր Խորհրդարանէն, ծափահարութեանց և բացագանչութեանց մէջտեղ։ Բուռն յուզում մը կը տիրէր բոլոր երեսփոխաններուն վրայ. փափուքներ կը լսուին զանազան կուսակցութեանց խումբերուն մէջ. ոմանք կը գովէին զօրավարին ընթացքը, ուրիշներ կը պարսաւէին. բայց ամէնքն ալ կը զգային որ կացութիւնը կերպարանափոխ եղաւ յանկարծ։ Բոլորին աչքը Պ. Պրիսոն վրայ յառած էր, ուսկից բացատրութիւն կը սպասէին։ Նախարարապետը չվարանեցաւ այդ բացատրութիւնը տալու.

«Երբ որ, ըսաւ, պատերազմական նախարարի պաշտօնը Շանուան զօրավարին առաջարկեցի, նախարարաց Խորհուրդին մէջ որոշուած էր արդէն վերադառնալի խնդրագիրը յանձնել դատական պաշտօնատան մէջ կազմուած խորհրդատու յանձնաժողովին, և զօրավարին տեղեկացուցինք այս որոշումը։ Բայց անկէ ետքը, իր ներկայութեանը որոշուեցաւ Վճռարկիչ Ատեանի երեսփոխան ծիւրին յղել վերադատումի խնդրագիրը։ Այս առնու ալ նախարարաց Խորհուրդը նիստ ըրաւ և Շանուան զօրավարը կրնար մեզի խմբագրել թէ հրաժարելու միտք ունէր։» Պ. Պրիսոն մէջտեղ դնելու նախարարներուն հետ խորհրդակցելու համար՝ ամէն սոսկութեանց հակառակ եղով այս հրաժարականին վրայ։ Երեսփոխաններն ալ արդէն դադար կը պահանջէին։ Նիստը վերցաւ, երկու ժամէն վերսկսելու համար։

* * *

Դադարի միջոցին, ամէնէն արտասուց լուրերը սկսան շրջիլ դուռը, ժողովարանի մէջ, ուր պահ մը աւելի զօրութիւնն տիրեց քան զրգռում. «կեցցէ»-ները ու «անկցի»-ները խառնուած էին հեգնոտ խօսքերով, կատակներով, փողոցի արտաքսութիւններով։ Ներսը, երեսփոխական կուսակցութիւնները՝ դահլիճներուն մէջ ոփուած՝ աւելի անհանդարտ էին։ Պ. Պրիսոն, իր պաշտօնակիցներուն հետ խորհրդակցիլ եկաթը, դատական նախարար Պ. Սաուիէնի ընկերակցութեամբ Էլիզէի պալատը փութաց, ուր իրմէ առաջ դացեր էր զօրավար Շանուան, առանց սակայն ընդունուելու Հանրապետութեան նախագահէն։

Ժամը 5ին վերաբացուեցաւ առնարը, և Պ. Պրիսոն յայտնելէ ետքը թէ դահլիճը խորհրդակցած ըլլալով զօրավար Շանուանի «անկանոն հրաժարականին» առաջ բերած կացութեանը վրայ՝ նոյն իրիկունն իսկ պատերազմական առժամեայ նախարար մը պիտի անուանուի, խնդրեց որ նիստը հինգշաբթին յետաձգուի։ Ընկերվարական երեսփոխան Պ. Ֆուռնիէրա կը յայտարարէ թէ իր կուսակցութիւնը պատրաստ է այս երկօրեայ միջոցը տալու նախարարութեան։ Պ. Եռնէտ Ռոշ, ընդհակառակը, յետաձգումին դէմ խօսեցաւ. երրորդ ատենաբան մը, Պ. Շաւլ Պօ, խանդ. քննադատեց Շանուան զօրավարին հրաժարումը զոր պաշտպանեց կոմս տը Մէլօն, պահանջելով որ երեսփոխանները չմեկնին Խորհրդարանէն՝ առանց փոյլուն ապացոյց մը տալու իրենց վստահութեան ու յարգանքին բանակին նկատմամբ։ Նախին նախարարապետ Պ. Ռիպօ երկար ատենաբանութեամբ մը պաշտպանեց հետեւեալ բանաձեւը զոր պատրաստած էր իր համախոհներուն հետ։

«Ժողովս կը հաստատէ քաղաքային իշխանութեան դերակշռութիւնը, և վստահ բանակին վրայ՝ հաւատարիմ հետեւող Հանրապետութեան օրէնքներուն՝ կ'որոշէ հինգշաբթի յետաձգել ներկայացուած հարցապնդումներուն վճռանութիւնը։»

Այս բանաձեւը կընդունուի 2ի դէմ 550 ձայնով։ Բայց նախարարութեան փրկութիւնը չըլլար, վասն զի ուրիշ երկու բանաձեւեր ալ կային, մէկը պարսաւանաց քուէ մը՝ Պ. Ժօրժ Պէրժէի կողմը ներկայացուած, որ կը մերժուի 271ի դէմ 284 ձայնով. ընկերվարականներն ու արմատականները յաղթանակը իրենց կողմէ կը կարծեն պահ մը։ Կը մնար վերջին պայքար մը, Պ. տը Մարֆիի բանաձեւին քուէարկումը, որուն համար Պ. Պրիսոն կանխաւ յայտարարած էր թէ համոզիա չէ անոր. այդ բանաձեւը, որով նախարարութիւնը կը հրաւիրուէր վերջ մը տալ բանակին դէմ եղած անարգանքներուն, 53 ձայնի առուաւ մեծամասնութեամբ կընդունուի (243ի դէմ 296 քուէ) և կը վճռէ Պ. Պրիսոնի դահլիճին անհուսմը։

Նախարարները կը մեկնին ժողովարանէն և նիստը կը յետաձգուի նոյեմ. 4ին։

ՔԻՉՆԷՐ ՓԱՇԱ ԵՒ ՊԱՐԹԻԼ հարիւրարդեաս, ինչպէս ծանոյց հեռագիրը, երեքշաբթի գիշեր Մարսիլիա ժամանեցին Սեճեկալ շոգենաւով։ Ընդունուած սովորութեան մը համաձայն, Մարսիլիայի մէջ ուղեւորները առտուան ժամը 6էն յետոյ ցամաք կ'ելլեն, առողջապահական բժիշկին այցելութենէն և ապա անցագիր ստանալէն ետքը։ Բայց այս անգամ այդ սովորութենէն չեղեցան, որովհետև հաւկալիականները և ուրիշներ որոշած էին ցոյց մը ընել որ կրնար անպատեհ դէպքերու տեղի տալ, Քիչնէր փաշայի ներկայութեանը պատճառաւ։ Սեճեկալը երբ նաւահանգիստ մտաւ, Պարթիլ չոգենաւով մը ցամաք ելաւ և գնաց Քոլոնի օթէլը ուր մայրը ու եղբայրը իրեն կը սպասէին։ Հակահրէականները ճիշդ ժամ 6ին հաւաքուեցան շոգենաւին մէջ, բայց հոն իմացան թէ Պարթիլ ա՛չ միայն շոգենաւէն դուրս ելեր է, այլ նաև մասնաւոր կառախուսիով մը Բարիզ դացեր է։ Այս կարգադրութեամբ, երկաթուղիի կայարանին մէջ ալ ցոյցերու տեղի չտրուեցաւ, որովհետև կառախուսիին սովորական ժամուն բազմաթիւ դործաւորներ հաւաքուած էին նաւային զորամասերու բացուելուն սպասելով։ Քիչնէր փաշա ալ Պարթիլին տանող կառախուսիին մէջ կը դտնուէր։

Պարթիլ Բարիզ ուղեւորելէ առաջ իր մօրը ու եղբօրը հետ նախաճաշ ըրաւ։ Հարիւրապետը կատարեալս առողջ է, բայց ձիէ մը անարիւն կ'երեւայ։ Մարշանի տեղեկագիրը կաշիի փոքր պարսակի մը մէջ դրուած է, զոր Պարթիլ ուսէն չեղ կախած է դէպի վար։ Հարիւրապետը Ֆաշոտայէն մեկնելէն ի վեր գլխէր ցորեկ ու գիշեր վրան պահած է պարսակը։ Պարթիլ յայտարարեր է թէ արշաւախումբին բոլոր անդամները կատարելապէս առողջ են, բայց ուրիշ բան չէ խօսեր։ Շոգենաւին մէջ իր ծանօթագրութիւնները կարգի դնելով և կամ կարդալով ժամանակ անցուցեր է։ Քիչնէր փաշայի հետ մասնաւոր տեսակցութիւն չէ ունեցեր. միայն սեղանին վրայ սերպիր կերայով խօսակցեր են՝ իրենց պաշտօնէն դուրս եղող նիւթերու վրայ։ Քիչնէր փաշա նաւապետին աջ կոմը կը բռնէր և Պարթիլ՝ ձախ կողմը։ Սէրտարը ցամաք ելաւ Անգլիոյ փոխ-հիւպատոսին հետ որ շոգենաւ երթալով բարի դալուստ մաղթած էր։ Քիչնէր փաշա շոգենաւէն ելած ատենը մոխրագոյն հագուստ և սև գլխարկ կը կրէր. սիկաւէթը ծխէր. աւելի զբօսաշրջիկի մը երեւոյթը ունէր։ Լուսանկարիչներ ուզեցին լուսանկարը հանել, բայց Սէրտարը խոյս տուաւ։ Լրագրական թղթակից մը շատ պնդեց լուսանկարը առնելու, սակայն Քիչնէր փաշա քիչ մը հեգնութեամբ պատասխանեց. «Ֆաշոտայէն ուրիշ մէն ալ եկաւ. նախ գացէք անկիա գտէք»։ Սէրտարին կընկերանան Նոկան և Ուաթսէն հարիւրապետները։

Երկաթուղիի կայարանին մէջ աշխարհագրական Ընկերութեան դիւանը և առեւտրական բարձրագոյն վարժարանին աշակերտներու պատուիրակութիւն մը բարի գալուստ մաղթեցին Պարթիլի։ Կայարանին մէջ հարիւրապետին յանձնուեցաւ Պատուոյ Լեգէոնի ապացոյցներուն խաչը։

Աշխարհագրական Ընկերութեան դիւանը նոյնպէս բարի գալուստ մաղթեց Քիչնէր փաշային և աշխարհագրութեան ու քաղաքակրթութեան տեսակէտով գովեցանը փայլուն արշաւանքը։ Դիւանը շնորհակալութիւն յայտնեց Մարշանի հետ ուղեցած բարեկամական յարաբերութիւններուն համար։ Սէրտարը պատասխանեց թէ բնական բան մը չէր իր ըրածը և թէ Մարշան, իր քաջութեամբը ու ընթացքովը, ամէնուն աքանչացմանը արժանանալու իրաւունք վայելած էր արդէն։ Քիչնէր փաշա, Մարսիլիոյ մէջ առևտրական պաշտպանութեան Ընկերութեան դեր նախագահին հետ տեսնուելուն, գովելով Մարշանը ու Պարթիլին, բաւ. «Ֆաշոտա ժամհասա ճանիճ մէն է, որ, յուսամ թէ, չի կրնար պատրուակ մը ըլլալ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջև պատերազմի մը։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ.—Տըվրնորդին (Անգլիա) կը հեռագրեն թէ նաւային պատրաստութեան համար նոր հրաման չեն ստացած և թէ Նախարարներու Խորհուրդին գումարումէն եռքը միայն (հինգշաբթի) հրաման կը սպասեն։ Բայց և այնպէս Տըվրնորդի նաւարանին բոլոր մասերուն մէջ մեծ գործունէութիւն կը տիրէ։ Բորթսմութէն կը գրեն թէ նոյն նաւարանին մէջ նաւային շարժման ոգի հրաման չեն ստացած, բայց կը պատրաստուին սպասելով Նախարարներու Խորհուրդի եզրին։

—Շերպուրէն կը հեռագրեն թէ զօրքերու չորս գումարակ երեքշաբթի իրիկուն հոն հասեր են պահակազօրաց վրայ աւելցնելու։ Զորեքշաբթի իրիկուն նաւային զօրքերու վաշտ մը ալ Շերպուր հասեր է, ուր բերդի երկու հրետանի կը սպասուին։

—Բրեսթի մարքիզը Ներքի մէջ ճառախօսելով ըսաւ որ եթէ ներկայ պարագաներուն մէջ Լորտ Սոլզպրիի ու Պ. Տէլքասէ յաջողին խաղաղութիւնը պահպանել արդար պայմաններու մէջ և փրկել Եւրոպան պատերազմի մը ահաւոր չարիքներէն, քանի մը սերունդներու երախտագիտութեանը պիտի արժանանան, ոչ միայն Ֆրանսայի ու Անգլիոյ, այլ ամբողջ քաղաքակրթի աշխարհին մէջ։

—Սըր Ուիլիէմ Հարքորտ, Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին ընդդիմադիրներուն պետը, անցեալ շաբաթուան բանախօսութեան մը ընթացքին մէջ այլոց ըսաւ.

«Բոլոր կուսակցութիւններուն պարտքն է այժմ տալ կառավարութեան, երբ ազգը վտանգի մէջ է։ Ասիկա աւելի անհրաժեշտ է մանաւանդ այս միջոցս երբ Փրանսական կառավարութիւնը դժուարին կացութեան մէջ կը գտնուի։ Կը յայտնի թէ անգլ. կառավարութիւնը, ազգին շահերը պաշտպանելով հանդերձ, և անկիրդ բաղձանքի մը առաջնորդուելով՝ յաջողի պատուաւոր համաձայնութեան մը յանգիլ, հաշտարար միջոցներով։»

—Վերջին լուրի մը նայելով, Լոնտոնի մէջ զրոյց կայ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը որոշեր է Ֆաշոտայէն ետ կանչել Մարշանը։

—Տէյլի Թելեկրաֆ տարօրինակ լուր մը կը հրատարակէ թէ Անդլիա և ուրիշ երկիրներ դատուող այն Ֆրանսայիները որոնք իրենց դինուորական ծառայութեան չբոլանը չեն աւարտած, իրենց պատանած դինուորական չբոլանին իսկ հրամաններ ստացեր են։ Պատուէր ստացեր են մինչեւ ութ օր պատասխանել, իրենց գտնուած տեղերը իմաց տալ և դինքի տակ կոչուելու վերջնական հրամանին համակերպելու համար պատրաստ գտնուիլ։ Նիւ Եորք Հերըլտ Լոնտոնի թղթակիցը այս լուրը լսի յերիւրանք մը կը նկատէ, որովհետև Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպանատան մէջ այդ կարգի հրամանի մը մասին տեղեկութիւն չունին։

—Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը ծանուցեր է շոգենաւային ընկերութիւններուն որ կարմ ու պատրաստ վիճակի մէջ գտնուին այն շոգենաւերը որոնք ի հարիւն կառավարութեան տրամադրեմանը տակ պիտի դրուին։ Նոյն ընկերութիւնները հրաման ստացեր են շոգենաւեր պատրաստել, պատերազմի ատեն Մ. Նահանգներէն եկող անգլիական առեւտրական շոգենաւերը պաշտպանելու համար։ Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը կարեւոր հեռագիր մը ուղղեր է Բորթսմութի նաւարանին, ծանուցանելով որ վերջերս շնորհած՝ ժամը երեսուն մղոն արագութեամբ վազ թորփիդոհաղածները քանըշօրս ժամէն մեկնելու պատրաստ վիճակի մէջ դրուին։ Տըվրնորդի ու Զաթամի նաւարաններն ալ հրամաններ ստացած են պատրաստութիւն տեսնելու։ Այս կերպով աշխարհի ամէնէն արագընթաց տանրութ թորփիդոհաղած պատրաստ վիճակի մէջ պիտի ըլլան։

—Թայմզ խօսելով Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովոյ վերջին նիստին վրայ, հեգնօրէն կ'ըսէ թէ ցոյց կու տայ կարելութեան այն ատենը զոր Ֆրանսայիները կուտան Ֆաշոտայի խնդրին։ Թայմզ տակէ կը հետեւցնէ որ անիրաւաբար կը ներկայացնեն Ֆրանսայի հանրային կարծիքը թէ թող չի տար կառավարութեան՝ ետ կանչելու Մարշանը։ Սբանսարս կ'ըսէ թէ Ֆաշոտայի խնդիրը պէտք է կարգադրել Ֆրանսայի նոր նախարարութեան կողմութենէն եռքը։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Բարիզի հաշտութեան համաժողովին անցեալ երկուշաբթիի նիստին մէջ ամերիկեան պատուիրակները յայտարարեր են որ իրենց պաշտօնը այն ատեն պիտի կրնան շարունակել երբ Սպանիոյ կառավարութիւնը բացարձակապէս ինքզինքը պատասխանատու ճանչնայ Քուպայի պարագաներուն, բաց ի թաղաքական, տեղական կամ բոլորովին գաղթական պարագաներէ։ Այս պարագային, Փիլիպպէսեանները խնդիրը անվիճելի ձեռք պիտի առնուի։ Ասոր համար ալ ամերիկեան պատուիրակները կը պնդեն հաշտութեան բրոթոքոլին Գ. յօդուածին վրայ, որ կ'ըսէ. «Մ. Նահանգները պիտի դրաւեն ու պահեն Մանիլայի քաղաքը, ծովածոցը և նաւահանգիստը, սպասելով կնքման հաշտութեան դաշնադրի մը որ պիտի ուսումնասիրէ Փիլիպպէսեանները. քննիչները և կառավարութեան ձեւը։» Ամերիկեան պատուիրակները փափաք յայտներ են փութով աւարտելու բանակցութիւնները, վասն զի Ուաշինկթընի գահիճը կ'ուզէ վերջ տալ այն զբաղմունքներուն որոնք ընտրական յուզումներ առաջ բերելու։ Նպատակով հրապարակ հանուած են Մ. Նահանգաց մէջ թէ բանակցութիւնները կարելի է խզուին ու թշնամութիւնները վերսկսին եթէ Մ. Նահանգները չընդունին Քուպայի պարագաներուն պատասխանատուութիւնը։

—Պ. Մաք Քինլի իր ուղեւորութիւններէն դառնալուն դահլիճին հետ խորհրդակցելէ թէ Սպանիոյ ի՞նչ արդար պայմաններ կրնան առաջարկուիլ Փիլիպպէսեանները Մ. Նահանդներուն թողուելու փոխարէն։ Այս մասին հրահանգներ պիտի ղրկուին Բարիզի հաշտութեան յանձնաժողովին ամերիկեան պատուիրակներուն։

—Մարտիէն կը հեռագրեն թէ Մարտիոյի զինուորական կառավարչին հրաժարականը ընդունուեր է. բայց պատերազմական նախարար զօրավար Բորդէաս հաւաներ է անասնման կերպով յետաձգել իր հրաժարակը խնամակալ-թագուհիին և Պ. Սակասթայի թախանձանքներուն վրայ։ Զգացուցեր են զօրավարին որ եթէ պնդէ, ամբողջ դահլիճը և Բարիզի յանձնաժողովին քանի մը անդամները, մանաւանդ Պ. Մոնթէլբո Ռնոս ալ պիտի հրաժարին։ Իսկ Պ. Ֆիլիէբոյի ձերբակալման խնդրին տաքիւ Գերագոյն Ատեանին և Պետական Խորհուրդին կարծիքը պիտի ուղուի, մեկնելու համար երեսփոխաններուն անրոնարարելիութեան օրէնքը։

ԶՆԵՐՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆ.—Վիէննայէն կը հեռագրեն թէ ընդհանուր զէնքնկեցութեան դեսպանախորհուրդը յունուար 8/20ին Բեգերսբարբի մէջ պիտի գումարուի Մուրավիէվ կոմսին նախագահութեամբ։

ԺԱՆՏԱԽՏՐ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ.—Վիէննայի թերթերը կը պատմեն տոքդ. Միլլերի վերջին վայրկեանները որոնք շատ յուզիչ եղած են։ Տարաբաղդ բժիշկը մինչեւ վերջը պահեց իր բոլոր կարողութիւնները և անխռով մնաց տեսնելով որ իր վախճանը կը մօտենայ։ Տոքդ. Միլլեր վերջին օձում ուղեց. անմիջապէս հիւանդանոցի երկոյին ու անօրէնին իսմայ սրբուեցաւ։ Երկոյը հիւանդանոցի պաշտօնեաներուն հետ գնաց հիւանդներուն դրան առուած տեղը. բայց ներս չմտաւ, որովհետև այլ ես չէր կրնար դուրս ելլել։ Քահանան կեցաւ պատուհանին առջեւ որ դաց էր։ Տոքդ. Միլլեր նստաւ անկողնին մէջ։ Խոստովանանքի համար ալ քահանան ըսաւ հիւանդին որ միտքը բերի սատնարարեալ պատուիրանքին դէմ գործած մեղքերը։ Տոքդորը այնպէս ըրաւ և յետոյ բարձրաձայն գոչեց. «Կը զղջամ բոլոր մեղքերուս համար»։ Հիւանդապահ մայրապետն ալ ծնրադրած կ'աղօթէր։ Քահանան պատուհանին դուրսէն արձակում տուաւ. բայց որովհետև հաղորդութիւն չէր կրնար տալ, հեռուէն ցոյց տուաւ։ Տոքդ. Միլլեր ձեռքը մատներով աղօթեց և յետոյ բարձին վրայ ինկաւ ուժասպառ։ Պատուհանին առջեւ խունկի թանձր մուխ մը կը բարձրանար։ Ներկաներն ալ կ'աղօթէին ու կուլային։

—Վիէննայի հանրապարանը որոշեց յիշատակարան մը կանգնել տոքդ. Միլլերի համար, համաբարանին մեծ կամարին տակ ուր կը դտնուին նշանաւոր բժիշկներու արձանները։

ԾԱՑՐԱՑԵՂՆԵՐԸ.—Իտալիան կառավարութիւնը անցեալ շաբաթուան հրաւիրագիրներ ուղղեց բոլոր սէրութիւններուն, ծայրայեղներու դէմ գումարելի դեսպանախորհուրդին համար որ նոյեմ. վերջերը Հռոմի մէջ պիտի գումարի արտաքին գործոց նախարար Քանէվարօ ծովային նախագահութեամբ։ Պետական խորհուրդին աշխատութիւնները նոր տարիին առաջ պիտի աւարտին։ Ինչպէս ծանուցինք, իւրաքանչիւր սէրութիւն երեք պատուիրակ պիտի ունենայ, դիւանագէտ մը և դատական ու ոստիկանական մէկ մէկ պաշտօնեայ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ կառավարութիւնը Դեղին Տեարակ մը հրատարակեց սպանեամերիկեան պատերազմին մէջ իր ըրած միջնորդութեանը համար, Սպանիոյ խնդրանքով։ Դեղին Տեարակը 14 էջ կը բաղկանայ և կը պարունակէ 19 պաշտօնագիր։ Տանը-վերջը կը գտնուին Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարութեան և Մատրիտի ու Ուաշինկթընի Ֆրանսական դեսպանատուններու միջև փոխանակուած պաշտօնագիրները։ Երկուքը՝ Սպանիոյ և Մ. Նահանգաց պաշտօնագիրը որով շնորհակալութիւն կը յայտնեն Ֆրանսայի միջնորդութեանը համար, իսկ վերջինը Պ. Տէլքասէի կողմէ Ֆրանսական դեսպանատուններուն ուղղուած շրջաբերականը որով կը հաղորդէ Ֆրանսայի միջնորդութեան սկիզբը և արդիւնքը։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.— Ափրիտներու պատուիրակները ընդունեցին Թայլարի կիրճին պահպանութեանը համար տրուած որոշումը, բայց, իրրեւ գործնական մարդ, անմիջապէս կ'ուզեն ստանալ իրենց խոստացուած դրամական նպաստը։

ԼԷՈՆԻԴԷՆ ԿՈՄՍ, որ Հապէշաստանի մէջ խորտակեցի մը ուսմերէն ոտքերէն վիրաւորուելով Բարիզ դացած էր դարմանուելու, ապաքինած ըլլալով երեքշաբթի իրիկուն Մարսիլիայէն ճամբայ ելաւ Նորէն Հապէշաստան դառնալու։ Կոմս Լէոնդիէվ, ինչպէս յայտնի է, Մենելիքի կողմէ կառավարիչ կարգուած է Հապարակածային գաւառներուն։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՓՐԻԿԷ.—Անգլիոյ գաղթային նախարարութիւնը պաշտօնական տեղեկագիր ստացաւ թէ Սիէրրա-Լէոնէի վերջին և ծանր ապստամբութիւնը ոչ թէ հիւսիսի և ուրիշ տուրքերուն, այլ աւելի գերիներու առեւտրին ջնջման հետեւանքն է։

—Ոսկանտայի մէջ անգլիացի զինուորներու և ապստամբներու ընդհարումները կը շարունակուին։ Վերջին կռիւի մը մէջ Ուկանտայի 22 զինուոր սպաննուեր են։ Ուկանտայի ամբողջ հիւսիսակողմը աւերակ դարձած է։

ՄԱՐՈՒՔ.—Թանձէրլէն կը հեռագրեն թէ ճարտարապետ մը, պաշտօնատարներ և բազմաթիւ արհեստաւորներ Մոկտարի մէջ Մարքեան Հասանի շրջեանին ժամանումին կը սպասեն Սուսի ծովեզերքը՝ Արքսիա՝ երթալու, ուր նոր նաւահանգիստ մը պիտի բանան և մաքատուն պիտի հաստատեն այն տեղին մօտ, ուր քանի մը ամիս առաջ Անգլիացիներու խումբ մը փորձած էր ցամաք ելլել, բայց Մարքցիները ետ մղած էին։

—Անգլիական այն երկու մարտանաւերը, որոնք Մարքի ծովեզերը դացած էին՝ ետ դարձան, որով կ'երեւայ թէ Մարքը գոհացուցած տուած է Անգլիոյ դրամական պահանջումին, անգլիացի առեւտրական գործակալներու բանտարկութեան խնդրին մէջ։

ԿԱՆԻ (Պէլճիքա) համալսարանին մէջ ռուսերէնի ու չինարէնի դասախօսութիւններ պիտի հաստատուին և Լիէժի համալսարանին մէջ ալ պարսկերէնի ու արաբերէնի։ Պէլճիքայի առեւտրական յարաձուն յարաբերութիւնները Ափրիկէի ու Ասիոյ հետ անհրաժեշտ կ'ընեն այդ լեզուներուն ուսանումը։

ՍԲՄԲՐԱՆՏԻ մէջ ծագած հիւանդութեան համար, կ'ըսէ Բուսլոյ պաշտօնաթերթը, բժշկական քննութեամբ հաստատուած է թէ ժանտախտի հանդամանքներ ցոյց կու տայ։ Հիւանդութիւնը երեւան եղած է Անդոսլ գիւղին մէջ, ուր բազմաթիւ մահեր կը պատահին։ Անդոսլ լեռնոտ և դժուարամատչելի տեղ մը կը գտնուի։ Առաջին դէպքը սպանս պատահեր է։ Կին մը հիւանդանոցով քիչ եռքը կը մեռնի և Ակիուր Պիպի անուն մարդու մը կը յանձնուի թաղումը։ Ասիկա գործը կատարելէն եռքը դառնալուն կը հիւանդանայ և երեք օր եռքը կը մեռնի։ Սոսը ազգականներէն և թաղման ներկայ գտնուողներէն ալ մեռնողներ կ'ըլլան։ Ակիուր Պիպի մարմինը, օրինաւորապէս թաղուած չըլլալով, կը հանեն և ուրիշ տեղ կը թաղեն և հիւանդութիւնը այս կերպով կը ճարակի։ Հիմա առողջապահական խիստ միջոցներ կը գործադրուին Անդոսլի մէջ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ թաղաւորը, իշխաններուն հետ, շաբաթ մը Վիէննա պիտի մնայ։

ԱԽՍՏՐԻՈՅ նախարարութիւնը կը ջանայ համաձայնութեան մը յանգիլ երիտասարդ Զեխերուն հետ, Խորհրդարանին մէջ իրաց վիճակը պահպանելու համար։

ՍԵՐԲԻԱԿԱՆ նոր շոգենաւ մը սկսաւ Երմենեկիլ Դոնոսրի վրայ, Բելգրատի և Գիւրքատի միջև։ Այդ շոգենաւը՝ որ առաջին անգամ շորեքշաբթի առաւօտ Բելգրատ հասաւ, Զար Նիքոլա կը կոչուի։

ԿԱԼԻԶՈՒՈՅ նահանգային ժողովը չորեքշաբթի գումարուելով առանց վիճաբանութեան 300,000 ֆիորինի վարկ մը քուէարկեց Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր յոբելեանին առիթով անրուժելի հիւանդներու համար պատսպարան մը կանդնելու։

ՊՈՄՊԷՅԻ մէջ վերջին շաբաթուն ժանտախտ 116 մահ պատահեր է, մինչդեռ վերջին շաբաթուան մէջ 200է աւելի եղած էր. ամբողջ նահանգին մէջ վերջին շաբաթուն 4700 մահ պատահած է, մինչդեռ վերջին շաբաթուան մէջ 4300 եղած էր։

ՈՒՍՇԻՆԿԻՐՆԻ բարձրագոյն դատարանը ապօրինի հռչակեց երկաթուղիներու այն մեծ ընկերութիւնը որ 1895ի նոյեմբերին կազմուած էր։

ԹԻՒՐԲԻՍՏԱՆԻ գլխաւոր քաղաքաշէն Լեհատանի լրագիրներուն կ'իմացնեն թէ Քիլլաթի մէջ փոխանցիկ հիւանդութիւն մը ծագեր է որ ժանտախտ ըլլալ կը կարծուի Մեռնողներու թիւը աճեցեր է։ Սմրզոնի մէջ ալ ժանտախտը արագաբար կը տարածուի հակառակ կառավարութեան ձեռք առած զգուշիկ միջոցներուն։ Սմրզի պատարագներուն մէջ մեռնողներուն թիւը սոսկալի է։

ՎԻՔԹՈՐ ՆԱՐՈՒԼԻՈՆ իշխանը, որուն Պրուսիէ հանդիսը ծանուցինք, միապետական երեւելիները կ'ընդունի և իր համակիներուն մէջ մեծ իրարանցումը տիրելու կը վախցուի թէ իշխանը յանդուգն արարք մը ընէ։

ԱՂԳԱՔՔԻ

Ս. Պարսիրաք Հայրը տեղեկանալով որ Թիֆլիզի հայ թերթի մը մէջ հրատարակուած է թէ Ազգ. Պարսիրաքարանի վերաբերեալ ծախքերը մանուկներու յատկացուած դրամէն կը հոգացուին, գրեց ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետին թէ այդ հրատարակութիւնն բացարձակ զրպարտութիւն և անպատկառ ստութիւն մըն է, և աւելցնելով որ ազգատ մանուկներու անուան նուիրուած դրամները իր հսկողութեան տակ գտնուած՝ մանուկներու և կարօտեալներու Մնու

թեանց ներկայ գտնուեցան։ Վիլհելմ Բ. այցելեց Մուրը և ուրիշ ուխտատեղիներ։ Կայսրուհին ալ Բէթղէհէմի շրջակայ գերմանական նոր գաղութները որանոցը գնաց։ Նոյն միջոցին Վիլհելմ Բ. այցելեց գերմաններու թաղը։ Ժամ 6ին Նոյնն Վեհափառութիւնները վրանները վերադարձան։ Ժամ 8ին երուսաղէմի թաղապետութեան նախագահը ներկայացաւ Օգոստափառ հիւրերուն և գեղեցիկ Ալպամ մը ներկայացուց որ Ս. Տեղեաց լուսանկարները կը պարունակէ։ Նոյնն Վեհափառութիւնները յետոյ այցելեցին Զիթենեաց լեռը, Համբարձման տաճարը ու ռուսական վանքը։ Գիշերը լուսավառութիւններ կատարուեցան։

—Երկկի թուով ուրիշ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ կայսրը ու կայսրուհին Երիքով պիտի չերթան։ Բողոքական եկեղեցիին օծումը վաղը առտու պիտի կատարուի։ Նոյնն Վեհափառութիւնները ուրբաթ, կէս օրէն ետքը, Եափա պիտի դառնան և շաբաթ օրը ժամ 5ին Պէյրութ պիտի հասնին։

—Գերմանիոյ Վեհ. կայսրը Եափայի մէջ գերման գաղթականութիւնը ընդունելու պատուն բանախօսելով, վստահութիւն յայտնեց թէ օսմ. երկիրները բնակող գերմանացիները պիտի շարունակեն իրենց աշխատասիրութիւնը և չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին հանգիստ կեանք մը վարելով պիտի զարգանան։ Նոյնպէս թէ Վեհ. Սուլթանը տեսնելով որ Գերմանները երկրագործութեան ու արհեստի մէջ յառաջանալու կ'աշխատին, գոհ մնացած է և միշտ իր կայս. հովանաւորութիւնը կը չնորհէ աշխատասէրներուն։

Եափայի գերմանները Վիլհելմ Բ.ի մատուցին ուղերձ մը և չորս ջրաներկ պատկերներ որոնք Հայֆայի, Եափայի, Երուսաղէմի ու Սարոնայի տեսարանները կը ներկայացնեն։ Վեհ. կայսրը այցելեց նաև Լութրոնի հին աւերակները։ Ն. Վ. հափառութիւն Եափայէն մեկնելուն հարիւր մէկ թնդանօթ արձակուեցաւ։

—Գերմանիոյ կայսրը ու կայսրուհին նոյեմ. 8 20ին Պէյրութ պիտի դառնան և Վիլհելմ Բ. նոյեմ. 30ին ներկայ պիտի գտնուի Բայսթաթին բացման։

—Վեհ. Վիլհելմ Բ.ի և Աւկուստա Վիքթորիայի Կ. Պոլիս կատարած ուղեւորութեան յիշատակին համար չինուած չքագրամներու պատրաստութիւնը աւարտելու վրայ է։

—Երուսաղէմի Լատիններու Պատրիարքը Հոմէն իր պաշտօնատեղին վերադարձաւ։ Ամիս մը առաջ Հոմ երթալով Երուսաղէմի մէջ Գերմանիոյ կայսեր ընդունելութեան համար հրաւէրներ ստացած էր Պապէն։

—Գերմանիոյ կայսրը Եափայի մէջ Գերմանները ընդունելու ատեն յայտարարեց թէ Կաթոլիկները միշտ պէտք է վստահ ըլլան իր համակրութեանը վրայ։

—Երուսաղէմի մէջ այս միջոցիս շատ տաք կ'ընէ։

—Գերմանիոյ Վեհ. Կայսրը սա պատուանշանները տուաւ.

Երուսաղէմի Լատիններու Պատրիարք Տ. Բիավի՝ Ա. կարգի Կարմիր Արծիւ, Ցունաց Ս. Պատրիարքին՝ Ակամակուս Բրուսիական Թագ, Հայոց Պատրիարք Տ. Յարութիւն Սրբազանին՝ Ա. կարգի Բրուսիական Թագ և Ցունաց Պատրիարքին օգնական ու Ս. Յարութեան տաճարի տեսուչին՝ Բ. կարգի Բրուսիական Թագ։

—Երուսաղէմէն առնուած վերջին հեռագիր մը նայելով, Օգոստափառ հիւրերը Ս. Քաղաքը մտնելու ատեն առջևէն կը տարուէր Նոյնն Վեհափառութեանց յատուկ գրօշը։ Ճամբան կամարներով ու դրօշներով զարդարուած էր։ Ս. Յարութեան տաճարին մէջ Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքն ալ բարի գալուստ մաղթեց Վեհ. Կայսեր ու կայսրուհւոյն։ Լատիններու Պատրիարքը սա բանախօսութիւնը ըրաւ.

«Վեհ. կայսեր ու կայսրուհւոյն այցելութիւնը մեծ պատիւ կը համարինք մեր միաբանութեան և ապացոյց մը կը նկատենք թէ Նոյին Վեհափառութիւնները հաւատար աչքով կը նային ամէն կրօնքի։ Բարձրեալն Աստուած իր չնորհքը անպակաս ընէ կայսեր ու կայսրուհւոյն վրայէն և ընդունի մեր բարեմաղթութիւնները զորս կ'ընենք Նոյին Վեհափառութեանց արեւաւոր թագաւորութեան ու ժողովուրդին երջանկութեանը համար։»

—Շաբաթ օրը Երուսաղէմի գերման հիւպատոսարանին մէջ կայսրը ու կայսրուհին ընդունեցին կառավարական պաշտօնեաները, տեղւոյն երևելիները, հիւպատոսները և Պատրիարքները։

—Վեհ. Վիլհելմ Բ. Երուսաղէմ հասնելուն անմիջապէս հեռագիր մը ուղղեցին Վեհ. Սուլթանին, չնորհակալութիւն յայտնելով իրեն եղած ընդունելութիւններուն համար, որոնք, յարեց, անմոռաց յիշատակ մը կը թողուն իրեն համար։

—Գերմանիոյ կայսեր այն բանախօսութիւնը, զոր Երուսաղէմի մէջ գերման հրպատակները ընդունած պահուն արտասանեց, հեռագրով Պոլին հաղորդուեցաւ։

—Գերմանիոյ Պապին իրեն օժիտ հինգ հարիւրակոմի Գր. պարգևեց Հէրէքէի այն 12 աղջիկ գործաւորներուն որոնք իրեն նուիրուած մեծ կապերաց պատրաստած են։ Այդ գումարներ տոկոսի պիտի դրուին մինչև որ այդ աղջիկները ամուսնանան։

ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ, ուրբաթ օրը, Սէլամլըքէն ետքը, երբ խմբովին Վեհ. Սուլթանի ներկայանալու պատիւը ունեցան, չնորհակալութիւն յայտնելու՝ Գերմանիոյ Վեհ. կայսեր ու կայսրուհւոյն ի պատիւ տրուած սեղանին հրաւիրուած ըլլալուն համար, Վեհ. Սուլթանը հաճեցաւ ամէնուն ալ զատ զատ մեծարանքներ ընել։ Միայն Սպանիոյ ու Պարսից դեսպանները և Գերմանիոյ գործակատարը բացակայ էին։ Սպանիոյ դեսպան Քասիս տէ Սակրատս մարքիզը հիւանդ ըլլալով բացակայ էր։ Վեհ. Սուլթանը խմանալով՝ Խարիֆիի արարողապետի օգնական Ղալիպ պէյը զրկեց մարքիզին որպիսութիւնը հարցնելու և միանգամայն հրամայեց որ Տոքթ. Ճէմիլ փաշա դարմանէ դեսպանը։

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ երիտասարդ թարգմանիչ կարգեցաւ Պեռական Խորհուրդին անդամ ու Օտար Մամուլի գլխաւոր Տնօրէն Սէֆիրեան Վսեմ. Նշան էֆէնտի, պահելով հանդերձ իր այդ պաշտօնները։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպան Պ. Քանլոն նոյեմ. 12ին (Ն. Տ.) պիտի մեկնի Կ. Պոլսէն։

ՆԻՇԻ մէջ Իսլամ ազաքներ թլփատելու համար Վեհ. Սուլթանը գումար մը չնորհեց։

ԱՌՈՂՋԱԳԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը նկատելով որ Սմիրդանի Անգոսկ գիւղին մէջ ժանտախտ ծագած է և նկատելով որ հոն ամէնէն խիստ միջոցները ձեռք առնուած են, որոշեց աւելի ապահով ըլլալու համար, Բոթիի ու Պաթումի ճամբով եկող ուղեւորները և ուխտաւորները Գավագ հանել, բժշկական քննութեան ենթարկել և հագուստներն ու գոյքերին ապանեխել։ Նոյնպէս այդ ուղեւորները և ուխտաւորները Սեւ Ծովու օսմ. նաւահանդիստներուն մէջ չընդունիլ։

—Առողջապահական Խորհուրդը, շաբաթ օրը, բարձրագոյն հրամանաւ արտասովոր նիստ կազմեց և Վիէննայի ժանտախտին առթիւ ալ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՀԷՐԷՔԻ կայս. գործարանին մէջ կայս. անձնական Գանձուն նախարարութիւնը հարիւր անկողիններոց հիւանդանոց մը կառուցց թէ՝ գործաւորներուն և թէ շրջակայ գիւղերու բնակիչներուն համար։ Բացումը երէկ կատարուելով, Վեհ. Սուլթանին համար բարեմաղթութիւններ եղան և ոչխարներ զոհուեցան։

ՀԱՑՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ առջևէ չինուելիք քարափին ու նաւահանգիստին մեհնչնորը Անասլուի երկաթուղիներու Ընկերութեան տալու խնդիրը, կ'ըսէ Իգտամ, նոր լեն Բ. Դուրը զրկուեցաւ քննուելու համար։

ՀԵԼԼԷՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐԸ.—Զեռնհաս իշխանութիւնը ծանոյց ամէն կողմ թէ հելլէն հպատակները, կնքուած դաշնագրին համաձայն, պիտի վճարեն արհեստաւորներու և առեւտրական միջնորդներու տուրքերը, ինչպէս կ'ըլլայ օսմ. հպատակներուն համար։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ բարեհորոգումներու յանձնաժողովը կը խորհրդակցի՝ ծխախոտի իւրաքանչիւր օրայէն եղիպտոսի մէջ առնուած Բէթթիի տուրքը չնչելու խնդրին վրայ։

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարութիւնը շոգեմակոյկ մը պիտի գնէ։

ԻԶՄԻՐԻ մաքսատան հրդեհէն ազատուած ապրանքները անցեալ օր ճմուրդով ծախուեցան, ուրկէ 232,007 ղրշ. գոյացաւ։ Այս գումարէն հարիւրին ութը տուխուլիկ, մէկ՝ քարափի տուրք, մէկ՝ ամբարի ծախք և այդ ապրանքներու պահպանման ծախքը վար դրուելէ ետքը մնացածը յանձնուեցաւ ապրանքի տէրերուն։

ՁՐԵՌ.—Հոկտ. 1ի գիշերը Վանայ քաղաքին շրջակայ լեռները ձիւնով ծածկուեր են։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ Դրամատան համար պատրաստուած վիճակագրութենէ մը կ'երևայ թէ եւմտական 1312 տարուան վերջը ամբողջ դրամագլուխն է 277,397,866 ղրուշ։ 1311 ին այս գումարը կը հասնէր 272,699,902 ղրուշի, որով 1312ին Դրամատան դրամագլուխը 4,700,964 ղրուշ աւելցած է։ 1312 տարւոյն նորէն 55,646 երկրագործներու 51,178,063 ղրուշ փոխ տրուած է, որով Դրամատունը իր հաստատութեան թուականէն (1305) ի վեր, ութ տարուան միջոցին, ընդամէնը 459,687 երկրագործի 464,460,382 ղրուշ փոխ տրուած է։ 1312ի վերջը Դրամատունը 289,217 երկրագործի վրայ 241,673,489 ղրուշ առնելիք ունի, որում 1305 տարիէն ի վեր 170,470 հոգի իրենց պարտքը վճարելով 222,786,893 ղրշ. գանձուած է։ Տարը տարիէն պակաս պայմանաժամով ստակ փոխ առնող 8809 հոգիի վճարման պայմանաժամները, իրենց դիմումին վրայ, երկարաձգուած են և մասնավճարի գումարներն ալ թեթևցուած. 1256 հոգիի վճարման պայմանաժամն ալ, որ 1312ին կ'աւարտէր, օրինաւոր պատճառներու համար, յաջորդ տարուան թողուած է։ 2483 պարտականի դրաւները ծախուած և 385 հոգիի ապրանքները դուրսէն գնող չըլլալով Դրամատուն մնացած են։ Բայց Դրամատան օրէնքը կը պարտադրէ որ այս կարգի պարագայի մը մէջ երբ պարտականը մինչև մէկ տարի պարտքը տոկոսովը հատուցանել ապրանքը տիրոջը կը վերադարձուի։ Այս կերպով ալ 647 հոգի օգտուած են օրէնքին այդ տրամադրութենէն։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպան Մավրոկորդատօ իշխանը շաբաթ օրը Թարապիա գնաց և Ֆրանսական դեսպանին հետ տեսակցելէ ետք կէս օրուան ճաշին ալ ներկայ գտնուեցաւ։

ԱՆԳԼԻՈՅ դեսպանը անցեալ օր սեղան մը տուաւ որուն ներկայ գտնուեցան քանի մը դեսպաններ։

—Սըր Նիքոլաս Օ'Քոնոր չորեքշաբթի օրը Թարապիայի ամարանոցէն Բեբա պիտի փոխադրուի։

ՌՈՒՍԻՈՅ դեսպանը շաբաթ օրը Պէօյիւքտէրէի ամարանոցէն Բեբա փոխադրուեցաւ։

ՊՈՒԿԱՐԻՈՅ օսմ. դուքսը Նէֆիսլ էֆ. Մէլէհամ և կինը շաբաթ օրը մայրաքաղաքս եկան Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Սապան կը պատմէ թէ Լոյսի շոգենաւային Ընկերութեան Իյնէպոլուի գործակատարը, աւստրիացի Սէփրէա, չորս հազար ոսկիի գողութեան մը համար ամբաստանուած ըլլալով, շաբաթ օրը Աւստրիա զրկուեր է։

ՈՃԻՐ ՄԸ.— Շաբաթ գիշեր Բերայի Գալ Պուրնը թաղին մէջ ոճիր մը գործուեցաւ։ Սրչան Օննիկ, որ ինչպէս կը յիշուի, Թէրկ Պաշի պարտէզին մէջ արագրնթացութեան փորձերու առթիւ յաղթող հանդիսացած էր տարիներ առաջ Ֆըբանացի մրցակցի մը դէմ, տան մը առջևէ վիրաւորուած գտնուեցաւ։ Ոստիկանները խմանալով հարցաքննեցին Օննիկը որ յայտարարեց թէ խահուէնի Քէլ Առաքել ու աշակերտը Աղաման վիրաւորած են զինքը։ Օննիկ հիւանդանոց տարուեցաւ, բայց երկկ առտու մեռաւ։ Առաքել ու Աղաման ձերբակալուեցան։ Ոճրի՝ շարժառիթը սա է։ Օննիկ ու իր ընկերը Տիգրան՝ Առաքելի քրոջ, Ագնիսի հանդիսատեսը մտնել ուզած էին, բայց դուռը չէր բացուած. ասոր վրայ Օննիկ ու Տիգրան սկսեր են տանը քարկոծել։ Առաքել ու Աղաման իրենց տուէնէն դուրս ելլելով Օննիկը ու Տիգրանը վիրաւորեր են, սակայն այս վերջինը ձեռքէն թեթև վէրք մը միայն ստացեր է։ Առաքել ու Աղաման ձերբակալուած են։ Օննիկի խեղճ կինը, որ տասը օր առաջ զաւակ մը ծնած էր, այդ վիճակին մէջ երկկ ուղեց իր էրկանը յուղարկաւորութեանը երթալ, բայց ճամբան երկու անգամ գետին իյնալով մատնեցաւ։

ԹՂԹԱԲԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Վիէննայի թերթերէն, 28-29 հոկտ.

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Կ'ըսուի թէ երբ Հանրապետութեան Նախագահը Պ. Շարլ Տիւրիւիէն խնդրեր է նախարարութիւնը կազմել, Պ. Տիւրիւի նախ ուզեր է Տրէ յֆիւսի վերադարձումն խնդիրը կարգադրել, որուն հակառակ։ կը կարծուի թէ համոզուած մեկներ է էլլիպէի պատմէն։

ՖԱՇՈՏԱՑԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Էվենըման Թիչնէր փաշայի հետ տեսակցութիւն մը կը հրատարակէ. Սէրտարը ըսեր է թէ իրաց արդի վիճակը չատ ապահովալի է, բայց ինք համոզուած է որ Ֆրանսա և Անգլիա պիտի յաջողին Ֆաշոտայի խնդիրը դիւանագիտութեամբ կարգադրել։

—Էյիհեռ. Լոնտոնէն կ'իմանայ թէ նախարարապետ Լորտ Սոլզպէրի Ֆրանսական դեսպան Պ. Քուրսէլի հետ խորհրդակցութիւն մը ունեցեր է Ֆաշոտայի խնդրին կարգադրութեան հիմերը որոշելու համար։

—Ռիւթերի գործակալութիւնը կ'իմանայ թէ Բոշիտի Բարիզի զրամատունէն Լոնտոն հեռագրուած է թէ Ֆրանսա հաւանած է Մարշանի Ֆաշոտայէ երթալուն։

ՊԷՐԼԻՆԷՆ առնուած լուրերուն համեմատ, կայսերական խորհրդական Պ. Ֆոն Քաբէ հեռագրով պաշտօնապէս հերքեր է թէ Վիլհելմ Բ. Կ. Պոլիս գտնուած միջոցին Տրէյֆիւսի խնդրին վրայ իր հետ խօսած կամ կարծիք մը յայտնած ըլլայ։

ՍԻՍՏՐԻՈՅ Բեռլեսպուրկի դեսպանը Էմմանուէլ Զէյնէնի կոմսը հրաժարած է. կ'ըսուի թէ նախարարութեան պիտի կոչուի, երբ նախարարական տագնապ մը ծագի։

ԲՕՐԹՕ - Բիքսլի կառավարիչ՝ Մասիա զօրավարը Սպանիա հասաւ։

ՋԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Բէքինի դեսպանական մարմինը բողոքեր է անգլիացի ճարտարագէտներու չինացի զինուորներուն կողմէ կրած յարձակումին համար։ Մայր-կայսրուհին խոստացաւ որ յարձակողները խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին և երկաթուղիներու պաշտպանութեան համար այսուհետեւ մեծ հոգ պիտի տարուի։

ՀԱՅԴԵՇՍՏԱՆԷ կը հեռագրեն թէ Մենելիք 100 հազար մարդով ճամբայ ելած է Բաս-Մանկաչիայի վրայ քալելու համար։

Բարիզի թերթերէն 28 Հոկտ.

ՖԱՇՈՏԱՑԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Հարիւրապետ Պարաթիէ չորեքշաբթի իրիկուն Բարիզ ժամանեց։ Քանի մը հազար հոգի անոր կը սպասէին երկաթուղիի կայարանին մէջ։ Պարաթիէ, պատակալներու սպայի համազգեստ կը կրէր Պատուոյ Լեգէոնով. վանոնն ի՛ջնելուն՝ ներկաները գոչեցին. «Կեցցէ՛ Պարաթիէ, կեցցէ՛ բանակը. կեցցէ՛ Ֆրանսա։» Հարիւրապետին հայրը ու մայրը ողջագուրեցին իրենց զաւակը։ կայարանին սրահին մէջ երեսփոխաններու և ուրիշներու կողմէ բանախօսութիւններ եղան։ Պարաթիէ պատասխանեց. «Պարոններ, թոյլ տուէք որ սրտանց շնորհակալ ըլլամ ձեզ։ Շատ յոգնած եմ։ Մեր ձեռքէն եկածը ըրինք Ֆրանսայի համար։ Եթէ յաջողեցանք, պիտի վարձատրուինք։» Պարաթիէ իր հօրը տունը գնաց։ Ճամբան համակրական ցոյցեր կ'ըլլային և հաւաքուող հոգի «Կեցցէ՛ Ֆրանսա, կեցցէ՛ բանակը» կը գոչէին։

—Թիչնէր փաշա ալ նոյն կառավարումը ելաւ։ Թաղաքային հագուստ կը կրէր։ որով իր ներկայութիւնը չնշմարուեցաւ։

—Պարաթիէ պատմեց թէ Ֆրանսական արշաւախումբը լաւ ընդունելութիւն մը գտեր է Ֆաշոտայի չրջակայքը գտնուած Շիլլուքներէն։ Թիչնէր փաշա Ֆաշոտայէն մեկնելէ առաջ անուշ մը գինի ձգած էր Մարշանի համար, որ փոխարէն թարմ քանջարեղէններ զրկեց Սէրտարին սա նամակով։

«Զօրավար, խնացայ թէ գինին չիչեր պարունակող անուշ մը ձգած էք մեզի համար։ Խորապէս զգածուած եմ ձեր այս փափկանկատութենէն համար, թէեւ մենք լիառատ պաշար ունինք։ Թոյլ տուէք որ, իբրեւ բարեկամական փոխարինութիւն մը, մենք ալ ձեզի զրկենք մեր պարտէզներու համեստ բերքը, զոր բնականաբար չունիք Օմսուրմանի մէջ։»

—Սպանսարս կ'ըսէ թէ վերջին օրերու մէջ կացութիւնը չատ փոխուած է։ Կարելի է որ, կը յարէ, դահլիճին այս օրուան (հինգշաբթի) գումարմանը մէջ նկատողութեան առնեն Ֆրանսական դեսպանին զրուած առաջարկութիւնները, Ուկամպոի ու Պահր-էլ-Կազալի միջեւ սահմանազատիչներու գծման բանակցութիւններուն համար։ Այդ պարագային մէջ Լորտ Սոլզպէրի ու իր պաշտօնակիցները պիտի ուսումնասիրեն Ֆրանսական դեսպանին առաջարկութիւնները, բարեկամական լուծում մը գտնելու մեծ փափաքով, բաւական է որ Ֆրանսա ճանչնայ Եգիպտոսի իրաւասութիւնները Վերին Նեղոսի վրայ և փութով եկանչէ Մարշանը։

—Լոնտոնէ կը հեռագրուի թէ պատսական կուսակցութիւնը որոշեր է որ բոլոր ազատականները Չանան թող չտալու որ պատերազմ տեղի ունենայ Եւրոպայի երկու ազգերուն միջեւ։

—Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Ֆալմութէն առնուած լուրերու նայելով՝ անցեալ երկուշաբթիէն ի վեր արտասովոր ոգեւորութիւն կը տիրէ ծովային չրջանակներուն մէջ, գլխաւորաբար ընդծովեայ պաշտպանութեան համար։ Ֆալմութի մէջ ամրաշէններու զօրագունդը գիշեր ցորեկ աշխատած է այդ տեղը ամրացնելու։ Ընդծովեայ ականները, որոնք պարապ էին, լեմպակի վառօդով լեցուեր են։

ԶԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Հոնկ-Քոնկէն կը հեռագրեն անգլիական լրագիրներուն թէ Քանթոնի Ֆրանսական ստացուածքին մէջ չորեքշաբթի օրը քանի մը Զինացիներ անկարգ ընթացքի մէջ գտնուեր են ձեռք առնուած կարգ մը միջոցներու համար, բայց չինացի զօրքերը յաջողեր են բարեկարգութիւնը վերահաստատել։

—Բէքինի վերջին դէպքը քաղքէն տասը մղոն հեռուն տեղի ունեցաւ։ Քանի մը զինուորներ քարերով յարձակեցան անգլիացի մէկ երկու ճարտարագէտի ու մեքենավարի վրայ։ Ուրիշ լուրի մը նայելով, Զինացիք հրացանով յարձակեր են։

ՍՈՒԱՆ.— Գահիրէէն կը հեռագրեն թէ բանակեղին մէջ մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէ, Սուանի զինուորական վերակազմութեանը համար։ Խարթումի Էմիրը, Բորտֆանի մէջ պաշար ու ռազմամթերք ստանալու համար պարապ տեղը աշխատելէ ետքը, Խոր-Բահանէն մեկներ է, բայց ուր երթալը յայտնի չէ։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.—Բարիզի հաշտութեան յանձնաժողովը կը շարունակէ իր նիստերը։ Թան կը հերքէ այն լուրը թէ չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ պատերազմները մեծ անհամաձայնութիւններ ունենալով, մեկնած ըլլան առանց յաջորդ նիստին օրը որոշելու։ Թան կը յարէ թէ Բուլպայի խնդիրը շուտով պիտի վերջանայ և Փիլիպպինեներու խնդիրը ձեռք պիտի առնուի։

—Մատրիտի մէջ Պլազէ Իսանէզ առնուն երեսփոխան մը առանց արտօնութեան լրագիր մը հրատարակած ըլլալուն համար բանտարկուեր է։

—Մատրիտի զինուորական կառավարիչ կարգեցաւ զօրավար Մարին։

ՅԵՌԱԳԻՐ

Վերադատումը որոշուած

ԲԱՐԻԶ, 29 Հոկտ.—Վեռսալեկ Ատենին մէջ Պ. Պաս շարունակելով իր տեղեկագրին ընթերցումը ըսաւ. «Եթէ Տրէյֆիւսը անմիջապէս զինուորական ատեանի մը առջևէ զրկէք, ամբաստանութիւնը զինաթափ պիտի ըլլայ։ Ան ատեն կը հարցուի թէ աւելի ապէկ չըլլա՞ր վճիռը բեկանել, առանց Զինուորական Ատեանի մը զրկելու. բայց պէտք է որ Տրէյֆիւս կա՛մ դատապարտուի և կա՛մ անպարտ արձակուի, որպէս զի ո և է տարակոյս չմնայ անոր անմեղութեանը կամ մեղապարտութեանը վրայ։» Տրէյֆիւսի փաստաբան Պ. Մորնար կ'առաջարկէ որ ատեանը միայն քննութիւն մը կատարէ և տեղեկանայ գործին վերաբերեալ բոլոր թուղթերուն։ Ընդհ. դատախազ Պ. Մանօ ըսաւ որ վերադատումը կատարելու և կամ գէթ զայն պատրաստելու է։ Յայտարարեց թէ չի կրնար ընդունիլ որ վճիռը բեկանի առանց զինուորական ատեանի մը զրկելու, թէ պատասխանատուութիւնները պէտք է ճչդել ու հարուածել, և եթէ Տրէյֆիւս անմեղ է, պէտք չէ որ յանցաւորը անպատիժ մնայ։ Մ. Մանօ պահանջեց որ վերադատումը տեղի ունենայ, Տրէյֆիւսի դատը բեկանի և պատժին գործադրութիւնը դադրի։ Պ. Պաս կարդաց զօրավար Կոնսի կողմէ դատարանի նախագահին գրուած նամակ մը որով սպայակոյտի գլխաւոր-գնդապետը բացատրեալ կը հերքէ այն խօսքը զոր Բիքառ իրեն վերագրած է յիշատակագրին մէջ։ Նախագահը ըսաւ թէ այդ նամակը պարտաւորեալ է Թաշոտայի հրամանատարին։ Տիկին Տրէյֆիւսի փաստաբանը բռաւ թէ պորտրոն, որ Տրէյֆիւսի դատապարտութեան միակ օրինական ապացոյցն է, իր արժէքը կորսնցուցած է իրողութիւններով։ Պնդեց սա կէտին վրայ թէ գնդապետ Հանրիի համար հաստատուած է որ ոչ միայն մէկ, այլ երեք գրութիւն շինած է։

—Այսօր, հոկտ. 29, Վեռսալեկ Ատեանի եղեռնական ճիւղին Գ. նիստը տեղի ունեցաւ։ Տիկին Տրէյֆիւսի փաստաբանը շարունակեց իր խօսքը և ըսաւ թէ պորտրոն Տրէյֆիւսի գիրը չէ, թէ պորտրոն ազայակոյսի սպայ մը չէ շինած և թէ պորտրոյին հիշդ օրինակը ուրիշ թուղթի վրայ հանելու պատմութիւնը էսթէրհազիին հարած է։ Տրէյֆիւսի խոստովանութիւններն ալ ստոյգ չեն։ Փաստաբանը Տրէյֆիւսի կատարեալ անմեղութիւնը հաստատելով, խնդրեց դատաւորներէն ըլլա՛ սփռել այս գործին վրայ և իրենց պաշտօնը գործադրել։ (Քանի մը ծափահարութիւններ)։ Ատեանը քաշուելով երեք ժամ խորհրդակցեցաւ։ Յետոյ որոշեց թէ վերադատումի պահանջումը ընդունելի է իր օրինական ձեւին մէջ, թէ ատեանը ինք պիտի կատարէ յանձնարարական քննութիւնը և այժմ հարկ չկայ որոշում մը տալ պատժին դադարման համար, զոր ընդհ. դատախազը կը պահանջէ։ Դէպք չպատահեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Պ. տը Ֆրէսինէ սկզբունքով ընդունեց պատերազմական նախարարութիւնը։ Պ. Բէթրալ, երմանական նախարար հրաժարեալ դահլիճին մէջ, անձնական տկարութեան պատճառաւ չընդունեց Պ Տիւրիւիի կողմէ առաջարկուած գաղթական նախարարի պաշտօնը։ Պ. Տիւրիւի կը յուսայ վաղը կազմել նախարարութիւնը։

—Պ. Պարաթիէ Իրիկուան Եգիպտոս ուղեւորեցաւ, Ֆրանսական կառավարութեան հրահանգները տանելու Մարշանի։

Մարշան կը հեռանայ Ֆաշոտայէ

ԳԱՀԻՐԷ.—Մարշան Խարթում հասաւ։ Այսօր Գահիրէ կ'ուղեւորի։ Ֆրանսական արշաւախումբին միւս անդամները Ֆաշոտա կը մնան։ Մարշանի մեկնումը խնդրին լուծում մը չի նկատուիր։

ԲԱՐԻԶ.—Մարշան Գահիրէ կ'երթայ իր տեղեկագրին մնացած մասը անձամբ տանելու։ Ֆաշոտայի հրամանատարութիւնը յանձնեցիւռմին հարիւրապետին։

ՊԷՂԿՐԱՏ.—Թագաւորը մինչեւ յառաջիկայ տարին յետաձգեց Աքուրչինայի գումարումը, որովհետեւ Մերպիոյ քաղաքականութիւնը կարիւոր փոխուելու մը պիտի կրէ։

ՇԹՈՒԹԿԱՐԹ.—Այսօր Վիւրթէմպէրկի թագաւորին ու թագուհւոյն և Հոլանտայի թագուհիներուն ներկայութեանը տեղի ունեցաւ Բօլին իշխանուհիին (ծնեալ 1877 դեկտ. 19) ամուսնութիւնը Վիւրթէմպէրկի գահաժառանգ Ֆրէտերիք Ֆոն Վիտ իշխանին հետ (ծնեալ 1872 յունիս 27)։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 30 հոկտ.—Պ. Շարլ Տիւրիւի կը յուսայ դահլիճին կազմութիւնը ամբողջացնել մինչև երկուշաբթի (այսօր)։ Պ. տը Ֆրէսինէ վերջնապէս ընդունեց պատերազմական նախարարութեան պաշտօնը։

Պ. Պ. Լոբրուա ու Բէթրալ դեռ վերջնական պատասխան չտուին։ Պ. Տէլքասէ պիտի պահէ արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Բիչնէր փաշա երկարօրէն տեսակցեցաւ Կալլէսի իշխանին և Լորտ Սոլզպէրիի հետ։ Սէրտարը քանի մը օրէն Պալմորալի մէջ Վիքթորիա թագուհիին պիտի ներկայանայ։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման լրագիրները կ'ըսեն թէ անգլիագերման գաղթական քաղաքականութիւնը անդադար տպաւորութիւն մը կ'ընէ սեղանաւորական հրապարակներուն վրայ։

ԲԱՐԻԶ. — Հարիւրապետ Պարաթիէ Գահիրէի մէջ Մարշանի պիտի յանձնէ Ֆրանսական կառավարութեան հրահանգները։ Բարիզի թերթերը կ'ըսեն թէ Ֆաշոտայի խնդիրը կարգադրութեան ճամբուն մէջ կրնայ նկատուիլ։

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 30 հոկտ.—Հավասի մէկ գեկոյցը կը յայտարարէ թէ Մարշան հրամանատարը ամենեւին հրաման մը չէ ստացած Գահիրէ դալու համար։ Ինքնաբերաբար միայն մեկնած է։

—Վերադատումի կողմնակից թերթերը մեծ խանդավառութեամբ կ'ընդունին Ատեանին վճիռը զոր ընդդիմադիր թերթերը բուռն կերպով կը պարսաւեն։

—Ֆիկարօ կը ծանուցանէ թէ էդիէր-հաղի հրամանատարին անունը Պատուոյ Լեգէոնի ցանկէն ջնջուեր է։

—Պ. Շարլ Տիւրիւի երկարօրէն տեսակցեցաւ Պ. Ֆրէսինէի հետ որ իրեն յայտնեց թէ նախարարութեան մէջ երկու բողոքականներու, որոնց մին Պ. Բիլօ է իբր դատական նախարար և միւսը ինքը՝ իբր պատերազմական նախարար, ներկայութիւնը փափուկ խնդիր մըն է, Տրէյֆիւսի խնդրին վերադատումին նկատմամբ բողոքական կուսակցութեան ունեցած դիրը նկատի առնելով։ Պ. Շարլ Տիւրիւի զգածուած կը թուէր այս դիտողութիւններէն։ Կարելի է որ Պ. Բօնֆան դատական նախարարութիւնը ընդունի։ Պ. Տիւրիւի վաղը պիտի տեսնէ Պ. Ֆրէսինէն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ հրապարակի չարաթական վիճակացոյցը հրատարակած ենք Դ. երեսի մէջ։

Տ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԳԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Ցեսնել 4ոդ երեսը

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՒՏԱՐԱՆ

19 Հոկտ. 1898
Կ. ՊՈԼԻՍ. — Ծանրաչափ 765.
Չերմաչափ 17.
Օդը ամպամած :
Կէս օր. — Ժամը 6.58 :

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՔՍ

Չերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վերը
Տրապիզոն	—	16
Սեւաստիկ	—	16
Իզմիր	—	13
Հայֆա	—	—
Էնկիւրի	—	11
Պրուսա	—	19
Արխանկել	—	0
Բէռդսպուրկ	—	3
Մոսկուա	—	0
Բարիզ	—	10
Վիեննա	—	8
Օսկսա	—	11
Սոֆիա	—	—
Աթէնք	—	—

Սեւ ծովուն վիճակը Բիւքչայի մէջ.— Հանդարտ։

Եւրոպական սակարաններէն առնուած հեռագիրները աւելի հատատա գիներ ցոյց կու տան և կը սպասուի որ լիքթասպիսնէն վերջ աւելի բարձրանան։

Ղալաթիոյ սակարանին մէջ ալ գիները լաւ են. այս առտու բացուեցաւ Բոնսոլիսը 24 ղրշ. 13 փրյ. և Երկթուղին 107.50 ֆրանք։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Մեռի Դ.	Օ. Ո.	22	03 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	22	10
Ամէնէն վար գին	»	22	03
Ռումէլիի երկթ. զոց.	Ֆր.	107	25
Ամէնէն բարձր գին	»	107	25
Ամէնէն վար գին	»	106	87

ԲԱՑՈՒ

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ գրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։ Դրամագլուխը և պահեստի դրամը կը հասնի 4,000,000 անգլիական ոսկի։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մէկ գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ դրամն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի զեանոներուն համար։

ESTABLISHED 1782

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած զեանները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եղերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ԱՐՄՏԻՔ.—Յարեն.—Վերջացող չորթուան մէջ հասաւ 20,000 քիլէ կակուղ ցորեն Ռումէլիէն և Դանուբէն, 4,000՝ Սամսունէն, և 10,000 քիլէ Վարնա և Պազարքէն։ Կարծր ցորեն հասաւ և ծախուեցաւ 4,000 քիլէ, օխան 48-50 բր.ի։ Հանար.—Վաճառում չի կայ։ Եգիպտացորեն.—Հրապարակը ողողուած է, վաճառում չի կայ։ Դարի.—15,000 օխա ծախուեցաւ Ռումէլիի տեսակէն, օխան 29-29 1/2 բր.ի, Դանուբի տեսակէն 12,000 քիլէ 11 1/2-12 ղրշ.ի քիլէն և 200,000 օխա Անատոլուի տեսակէն, 33-33 1/2 բր.ի օխան։ Վարսակ.—Վաճառում չի կայ։ Թուչնակեր.—Վաճառում չի կայ։ Սնդրանք կայ։ Սուսամ.—1200 պարկ վաճառուեցաւ 88 89 բր.ի օխան՝ տեղական սպառման համար և արտածման համար՝ 94էն 95 բր.ի։ Լուբիա.—300 պարկ ծախուեցաւ Դանուբի տեսակէն 90-92 ղրշ.ի։

ԱԼԻՒՐ. — 3000 պարկ հասաւ Օտեսայի տեսակէն, պարկը 95—110 ղրշ.ի, 3000 պարկ Իպրայիլայի տեսակէն, պարկը 87-93 ղրշ.ի և 500 պարկ Վառնայի տեսակէն, պարկը 94 ղրշ.ի։

ԴԱՂԱՐԵՐԻՆ.—Շաֆար.— Թրիէսթէէն հասաւ 3700 պարկ։ Ծախուեցաւ 3700 պարկ Թրիէսթէի տեսակէն, կենդինարը 86-87 ղրշ.ի։ Խաճուկ. — 1,900 պարկ ծախուեցաւ, 100 օխան 5—6 օսմ. ոսկիի։ Բրինձ.—Շաբթուան մէջ հասան 800 պարկ եգիպտական, պարկը 83-84 ղրշ.ի, 12,000 պարկ բանկուն պարկը 107 ղրշ.ի և 100 պարկ բիրմն, պարկը 43-44 ֆրանքի։ Պղպեղ. — 50 պարկ ծախուեցաւ օխան 7 3/4-8 ղրշ.ի։ Սիպերիական կարագ.—Թականրոթի տեսակին վրայ քիչ մը գործ եղաւ օխան 12 ղուրուշէն։ Մում.—1000 ռնտուկ Փուբէնի ծախուեցաւ, ռնտուկը 48 ղրշ.ի։ Քարիւղ.—Թրանսիթի ընթացիկ գործառնութիւններ, ռնտուկը 19 ղրուշէն. ռուսականին ռնտուկը 23 1/2 ղրշ. ոսկեդրամ կ'արժէ մեր հրապարակին վրայ։

ԱԼԲՈՒՄ.—Շաբթուան մէջ հասան 30 տակառ Ուլատոփքաք, 37 1/2—38 օխան մէկ օսմ. ոսկիի, 60 տակառ Թէրէցինաքը, 39—39 1/2 օխան մէկ օսմ. ոսկիի, 17 տակառ Պրանիցքի 39—40 1/2 օխան մէկ օսմ. ոսկիի և 9 տակառ Կէնօլտս, 39—40 օխան մէկ օսմ. ոսկիի։

ՀԱՆԵՒՍՏՈՒԻԼ.— Կարեւոր գործառնութիւններ։ Բարտիին Թօնօն կ'արժէ 24-26 շիլին, Նիւքասթիլը 21-26 շիլին։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ.—Բաւական կարեւոր գործեր։

ԱՐՏԱՏՈՒՆԷԼԻՔ ՆԻՒԹԵՐ.—Թիֆթիֆ.—20 հակ ծախուեցաւ Եղկիսի տեսակէն օխան 20 ղրշ.ի։ Բուրդ.— Այս տարուան կուտրքէն անցեալ տարուան չափ առատ ապրանք չեկաւ. հասած կայս. գործարաններէն կը գնուի։ Բամպակ.—20,000 օխա Իզմիրէն և 10,000 օխա Առանայէն հասաւ հին և նոր հունձքի ապրանք, կէսը՝ 4 1/2 ղրշ.ի գնող չեղաւ։ Գինիներ ինկած են։ Փոքր գործեր։ Մեսաֆս.—Էսքիրնէի կրկնոյթ տեսակ 200 օխա ծախուեցաւ, 80—90 ղրշ. օխան և Էսքիրնէի թել 100 օխա, 155 ղրշ.էն։ Պրուսսայի մէջ կարեւոր գործեր։ Կապերս.—Շաբթուան մէջ 30,000 ոսկիի ապրանք ծախուեցաւ։ Աֆիոն. — 4 սնտուկ ծախուեցաւ Պալըքէսէրի տեսակէն, օխան 160 ղրշ.ի և 12 սնտուկ Գարաֆիսարի։ տեսակէն 158 ղրշ.ի։ Թեղին մեղրամում.— Վաճառում չկայ։ Ճեհրի.—Գործ չի կայ. Թայսէրիի տեսակին օխան կ'արժէ 2 1/4-2 3/4 ղրշ։ Էնկլիսիրինը 85-90 բարա, և Զլիէ, Թոգատ, Զորլումի տեսակներուն օխան 2 3/8-2 1/2 ղուրուշի։ Գրիխտոր.—Վաճառում չի կայ. հրապարակը հաստատուն է. Մուսուլի սեւին օխան 6 1/2 7 ղրշ. կ'արժէ, ճերմակինը 5-5 1/2 Մորթ.—Վաճառում չի կայ. օխան 6-14 ղրշ. կ'արժէ։ Ընկոյզ.— Վաճառում չի կայ. հունձքը գնչէ. 100 օխան 90-95 ղշ. կ'արժէ։ Կաղին։—Վաճառում չի կայ գիները կը բարձրանան, որովհետեւ հունձքը գնչէ է կ'ըսուի։ Պտուղ. — Հրապարակին վրայ գրեթէ գործ չեղաւ։

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՄՔԷՐԻ

Թարգմանչաց Ղարպ վէ Պէնկազիսէ պուլունան ճինուտը ճէնապ միլիքեանէնին 6 այլրգ իսարէլէրի իչուն միւդթազի 1 միլիոն 552,000 գրեէի ճէտիտ տազիգ վէ 388,000 գրէ էրգ վէ 74,000 գրեէ ֆասուլեա վէ եին օլմըգար նուհուտ մէկդրի միւնազասանա վազ օլունտուղունտան իթանա թալիպ օլանարը պու պապէ թաֆսիլաթ լազմէ օլմագ իւզրէ մազամը այիի Սէրասքէրի Էվվալիմաթը ումումիեէ տայրէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Նո. 23 3—3

* * *

Մէքթէպը Ֆիւնուն հարպիէի Շահանէ սիւվարի մուալիմի միրիվա սաաաէթլու Իսմայիլ փաշանա կէչէն 1313 սէնէսի հազիրանրնա մահսուսէն միրիլուպ գազանէ գայ իտիմիզ օլան եէմ բուսուլասրընն եէրինէ գաբարընա թէկֆիզէն զայտան տիկէրի միրիլեճէկինէն մէզթիր բուսուլա չսեէտ գունուր իտէրսէ միւհթէմիեաթը իթա օլունմաեարագ հէման իպթալ իտիլեճէկի մալիւմ օլմագ իւզրէ իլանը բէյֆիեէթ իպթիսար օլունուր։ Նո. 24 3—3

* * *

Թարգմանչաց Ղարպ ֆբրգաբը սէեար թօրճը ալանէնը 1ինճի թապուրընտան միւթէգաիւտ եիւզսչը Ալի էսատ էֆէնտիին 306 սէնէսիտէն պա սէնէտ մախսուս մաթլուպը օլան 901 1/2 ղրշ.ը հավի վէ 5996 նումէրօրը վէ ֆիյ 21 աղօսթօս ալնէ 314 թարիխի պիր գրթա սէնէտ բէսմիեէսի զայ իտիմիզ օլտուղունտան մէզթիւր սէնէտ բէսմի հեր քիմին եէսինտէ իսկ թարիխը իլանտան իթիպարէն 15 կիւնէ գատար կէթիրիպ մուհասապա տայրէսի 4հնճի լիւպէլիսի վէ իտիմ ստրկի թագտիրտէ զայտան օլարագ տիկէրինին իմա գլընճաղը իլան օլունուր։ Նո. 25 3—3

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ. ԲՈՒՇԵԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ

906,000,000 ՖՐԱՆՔ

Ֆնրլենտրիխ յԵ-ոդ-

Քարտիզ, 16, Գուլվառ տէ գ'Իթալիէն. 1, 3, եր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ

1845ին հիմնուած է վր

Ապահովագրեալներու վճար. 1 Մէջ— 123,000000

1895ի —փետրվար

Ապահովագրեալներու վճարուած 87,000000
Հասոյթ 196,000000
Նոր ապահովագրութիւնք 662,000000

1896 յունուար 1

Ուսանող եւ անշարժ կալ. յ'Ներքոյ 40,00000
Ցաւելեալ դրամագլուխ 124,00000
Արդի ապահովագրութիւնք 4Մէջ— 141,00000

Տիեզերական ապահովագրիչ

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովագրեալներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու։

Գայմանագրութեան նոր եղանակ

սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս։

ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի եռաքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով բնակութենէն փոխադրութիւններու որոց գումարը չանակուած է ապահովագրին մէջ։ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ Տնօրենութիւն ի Թարգիզ

188 ՀԱՅԻԹՕՂ ԵՒ ԸՆԿ.

Վարչատեղի գրասենեակ Գալաթիա

ՄՈՍ

ՇՈՒՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հիմնեալ, Ֆորտայի, Մէրքէրլիքոյն և Սէ- Ծովի ճիշտ բանալ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Բատմէս	3000	Թիպս	2500
Ընպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէյլոր	3000	Օսպրդիս	2250
Գեանորաւ	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մէֆինքս	2000
Օսմանի	3000	Ֆասրրնի	1500
Շարոմէնս	2500	Գիւլէն	1500

Դիմել առ Ֆ. Վ. ԱԼԲՕՐ և ԸՆԿ. Ռէքթ, խան

ՋԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

EMULSION SCOTT

ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին Նշանը

միակ միջոցն է որով կարելի ըլլայ խմել ձկան իւղն և իրօֆոսֆիթը։ Խիստ հաճելի է ճաշակելու և մարսողութեան կ'օգնէ։ Աշխարհի բոլոր բժիշկները ՍԳՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ կը յանձնարարեն բուժելու համար

ՀԻՒԾԱԽՏԸ, ԽՈՑԸ (սրբաձա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԹԻՒՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԱԾՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՒԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱԶԸ,
ՀԱՐԲՈՒԽԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ՄԱՆԿԱՆՑ ՎՐԱՑ ՅԱՐՁԱԿՈՂ
ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործարանէն Գ. Կ. Պոլիս. ՀԱՄՄԵՐ ԵՒ ՀԱՒՐԼ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ՊՈՒՐԿԱՆԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք 14,500,000
Պահեստի դրամ	» 26,504,000
Տարեկան հասոյթ	» 58,937,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱՆԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԵՆ մթերանոցներ բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնի ներով։

572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱԼԹԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ. Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիտիս խան. 20 21 22

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞Ո Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՍԱՄՆԱԲՈՅԺ

396 ՄԵՆ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Ենիճի գիւղէրաբ էյլ յոլը, գէլ Զէյրէք գէմ)

կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաներն դիւրութիւն կը լեցնեն. յատկապէս և բուժուած վիճականերու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ նուրբ, ճաշակաւոր, և գիտակցուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, գնեն յեռաստիճան ըստ ոչխի, ֆոսֆորիտի, և ոսկի տրոտանիտի երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թթխոյեցոյցի դէղերու և ամենակատարելագործեալ ազդանշաններու միջոցաւ, առանց ցաւ ստացմանի։

Ց.Գ. Ամերի. սով. հատաձայն ձմեռները կիրակի օրերն ալ (Փէյ- էյ- օր) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (Փէյ- էյ- էյլէր) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին

Գատգիւղացիք կրնան դիմել իրենց բնակարանն, Ֆր- 1 Թէլեֆէք ֆոդ։

LONDON & LANCASHIRE FIRE

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862Ի

ԴԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՍՈՓԻԼԳԷՔ ՖԻՆԶԷԼ

Հէլզի խան, թիւ 2—3, Վէյլար փողոց, Գալաթիա

Առատնակարդ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

ՖԻՆԼԻ ԹԷՈՏՈՐ ՍՈՓԻԼԳԱՆՈՒ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՆԱՒԱՅԻ

Ընդարձակ Հրամ. Կ. Պոլսոյ և Օրթաքեայ

Անուանք	Թոնոս	Անուանք	Թոնոս	Ժրդ ուղղ	Թոնոս	Անուանք	Թոնոս	Անուանք	Թոնոս
Ալպանս	1069	Գոմս	1497	Կոզզ	1011	Մալմս	724	Բազարիս	1862
Այէրթօ	3607	Գոնկ	2906	Կրօանս	1695	Մարէնկս	2273	Ռարֆս	1113
Անմէլս	1541	Գորսս	895	Լիրս	775	Մարդէլս	3709	Ցիրիս	1735
Ուրիսոգ	2377	Ֆիտս	4811	Լիտալկս	1581	Միքսատս	3557	Սիլիս	1193
Պասանս	182	Ֆօրինս	937	Լիմտու	3720	Միլս	1057	Մաէրս	1200
Գերատինս	1264	Ֆուրս	2383	Լօրգիս	3600	Մանդէսլս	1735	Քասսս	1328
Գրանս	1076	Ֆրարս	1713	Լիմանէր	596	Մուրիլս	2419	Թ. Ուիլսն	1546
Գրիւնս	841	Ֆինանս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թարս	3827
Գիֆֆալս	4431	Էարս	2464	Խոանս	5540	Օհիս	4400	Թալէտս	1470
Գէյրս	1671	Էլտարատս	1520	Ֆիլնս	1080	Օնիարիս	4036	Թարբիտս	487
Գալիրաս	1337	Էշարդ	1481	Ֆիլէս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2499
Գամէս	1214	Ֆիտս	954	Ֆորբինս	2307	Թալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Ֆօվնս	1700	Բարս	510	Վալս	1289
Ցիսակս	2729	Ֆլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալիս	2229	Վայնբրնս	2396
Միսէրս	1834	Տրանսիսարս	1582	Լէքանդս	2272	Բրինս	1683	Եէտս	1850
Գիլս	2697	Կալիէս	3060	Լիվօնտս	1643		1613	Զէրս	1200
Գօլօրատս	4235	Կնդանս	1243	Լօրէնցս	3191	Ռսմէս	1789		

Տ—ոս չոգենաւ ը, նաւապետ Բէյմ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։ Մէյտաս չոգենաւը, նաւապետ Պայլ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն մեկնած է ամսոյս 10ին և 24ին հոս կ'սպասուի։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ՐԻՋՕ

Թիւ 17—18, Ֆրուշիւբ Մէյլէք խան Գալաթիա

COMP -USE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒՆԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ՍՈՒԼԻՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Գշ. 20 3 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Գշ. 21 3 Իզմիր, Բիրէ, Աղբիսարդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (հարդրգակցիլով Աղերտոնդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Գէրուա եւ Բէյրութ).
Եշ. 22/4 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 2/4 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսուն, Օռտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 23,5 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի- 582

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՍՈՒՆԻՍ

Ն. ԲԱԳԷ ԵՒ ԸՆԿ

Մարսիլիայի և Գալաթիայի գծերու կանոնաւոր գործ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Հակ. 31 Մէնդրէլի Անատոլուի եզերքէն, ՄԵՆՈՒՄ

Նոյմբ. 1 Մէնդրէլի Մարսիլիա ուղղակի։ Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղիներ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւագնեցի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ԲԸՂՈՒԼ

575 Թոփհանէ, քարափին վրա

ԿՈՒՆԱՐԴ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒՆԱՒԱՅԻՆ

Ոչ ոք կրնա նշանակ կը բանի Լիվերպուլ և Ազէքսանդրիա

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոս
Ումպրիա	7718	Պոմնիա	4581
Իբերուրիա	7718	Մամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2408
Ուրանիա	7268	Ազիա	2398
Թսմոնիա	5587	Մարակոս	2168
Սէֆիոնիա	5547	Թարիֆա	2248
Կալիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիրիա	4557	Թրինիտատ	1898
Ազէրբա	2148	Մորոգգս	1855
Քէտար	1876	Քամբրանիա	12950
Շերբուրկ	1614	Լուսանիա	12950
Գաբալոնիա	1345		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՀՈԼԻ գործակատար Thomas C. Joly

Ազէքսանդրիա խան, թիւ 401 Գալաթիա 571

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (68)

ԷՄԻԼ ՈՒԻԹՊՈՒՈ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Ս.

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐԴԻԶՈՒՀԻՆԵՐԸ

—Ո՛չ, ես այդպէս չեմ հասկընար. որոշեցէք գումարը։

—Հազար ֆրանք մը կը կարէ, տիկին։

—Զեղի և ձեր օժանդակներուն համար։

—Այո՛։

—Կարծեմ թէ երկու կամ երեք ոսկի...

Մարքիզուհին բացաւ իւր դրամապանակը։

—Շատ ստակ չառի վրաս տունէն ելած ատենս, ըսաւ։

Եւ՝ առանց համրելու՝ դրամապանակին մէջ գտնուածը պարպեց մարդուն ձեռքը։

Հարիւր ֆրանքի չափ կար։

Տիկին Տը Բրէսլ գնաց իւր սենեկապանուհիին քով և արագ քալելով դէպի կայարան ուղղուեցան։

Գլուխը բացաւ ըսելով.

—Տիկին մարքիզուհին կընայ վստահ ըլլալ իմ փութաջան ծառայութեան և միանդամայն խորհրդապահութեանս վրայ։

—Մանաւանդ լաւ ուշադրութիւն ըրէք ձեր ձեռք առնելիք միջոցներուն, որպէս զի անյաջողութեան չհանդիպիք։

—Տիկին մարքիզուհին կրնայ աներկբայ ըլլալ յաջողելուս։ Միայն թէ վրաս ստակ մը չունիմ։ Եթէ հաճի փոքրիկ առհաւոյ մը տալ ինձի...։ Առանց ստակի դժուար է գործ մը տեսնել։

—Ո՞րչափ պէտք է։

—Կարծեմ թէ երկու կամ երեք ոսկի...

Մարքիզուհին բացաւ իւր դրամապանակը։

—Շատ ստակ չառի վրաս տունէն ելած ատենս, ըսաւ։

Եւ՝ առանց համրելու՝ դրամապանակին մէջ գտնուածը պարպեց մարդուն ձեռքը։

Հարիւր ֆրանքի չափ կար։

Տիկին Տը Բրէսլ գնաց իւր սենեկապանուհիին քով և արագ քալելով դէպի կայարան ուղղուեցան։

Մարդն ալ հակառակ կողմէն աներեւոյթ եղաւ՝ փոս ճամբու մը մէջ նետուելով։

6

ՄԵՆՍԻՈՐ ՏՈՒՆԸ

Պէլվիւի ժամադրութեան յաջորդ շաբաթ օրը տիկին Տը Բրէսլ տոմսակ մ'ստացաւ անճոռնի դրով մը գրուած, որով կը ծանուցուէր իրեն թէ խենթը վերցընելու գործողութիւնը պիտի կատարուէր հետեւեալ օրուան իրիկունը։

Տոմսակը, որ Բիսթաշ ստորագրութիւնը կը կրեր, հաւանաբար պիտակ անուն մը, պարագային համար փոխառնուած, կ'ըսեր նաեւ թէ ձեռնարկին յաջողութիւնն ապահովելու համար պէտք եղած ամէն միջոցները պատրաստուած էին։ Բիսթաշ կ'աղաչէր մարքիզուհին որ իրիկուան ժամ ութին կառքով մը պատրաստ գտնուի Սէնի եզերեայ ճամբուն վրայ, Սէն-Ֆլորի դարասանին առջեւ, Սէվռի կամուրջէն հարիւր քայլի չափ հեռու։

Տոմսակը կարգադրէ մէկ ժամու չափ եաքը տիկին Տը Բրէսլ իւր բարեկամ տոքթէօր Վէրնիէի սենեակէն ներս մտաւ։

—Սիրելի տոքթէօր, ըսաւ անոր, ձեր անցեալ օրուան խրատին հետեւեցայ, և մօտ եմ նպատակիս։

—Ըսել է թէ քննութիւն բանալ տուիր։

—Այո՛, տոքթէօր, միայն թէ, իմ ինդրանքս, ոստիկանութեան վերատեսուչը չչարունակեց քննութիւնը. գործը շատ տարօրինակ է և ծածկախորհուրդ. հասկըցնեմ ձեզի։

Տիկին Տը Բրէսլ տոքթէօրին ցոյց տուաւ ստացած երկու նամակներն և պատմեց Պէլվիւի մօտակայ արտերուն մէջ ունեցած տեսակցութիւնը Բիսթաշ ստորագրող մարդուն հետ։

—Իրաւ տարօրինակ և ծածկախորհուրդ բան է, ըսաւ Պ. Վէրնիէ։

—Կը հաւնիք ըրածիս։

—Այո՛։ Այնպիսի պարագաներ կը ներկայանան որ մարդ աւազակ մ'իսկ կընայ գործածել։ Այդ մարդն այսօր ձեր ձեռքին մէջն է խոստացեալ գումարն ստանալու համար։ Չի կրնար ձեզ խաբել։

—Կը տեսնէք հիմա, տոքթէօր, թէ վաղ իրիկուն մամ ութին Էն-Ֆլորի դարասանին մօտը պիտի գտնուիմ, վախկոտ չեմ, բայց չեմ ուզեր մենակ երթալ հոն։

—Սիրելի՛ տոքթէօր, ըսաւ անոր, ձեր անցեալ օրուան խրատին հետեւեցայ, և մօտ եմ նպատակիս։

—Ըսել է թէ քննութիւն բանալ տուիր։

—Այո՛, տոքթէօր, միայն թէ, իմ ինդրանքս, ոստիկանութեան վերատեսուչը չչարունակեց քննութիւնը. գործը շատ տարօրինակ է և ծածկախորհուրդ. հասկըցնեմ ձեզի։

Տիկին Տը Բրէսլ տոքթէօրին ցոյց տուաւ ստացած երկու նամակներն և պատմեց Պէլվիւի մօտակայ արտերուն մէջ ունեցած տեսակցութիւնը Բիսթաշ ստորագրող մարդուն հետ։

—Իրաւ տարօրինակ և ծածկախորհուրդ բան է, ըսաւ Պ. Վէրնիէ։

—Կը հաւնիք ըրածիս։

—Այո՛։ Այնպիսի պարագաներ կը ներկայանան որ մարդ աւազակ մ'իսկ կընայ գործածել։ Այդ մարդն այսօր ձեր ձեռքին մէջն է խոստացեալ գումարն ստանալու համար։ Չի կրնար ձեզ խաբել։

—Կը տեսնէք հիմա, տոքթէօր, թէ վաղ իրիկուն մամ ութին Էն-Ֆլորի դարասանին մօտը պիտի գտնուիմ, վախկոտ չեմ, բայց չեմ ուզեր մենակ երթալ հոն։

—Խոհեմութիւն է ըրածդիդ, սիրելի մարքիզուհիս, և կը գուշակեմ որ ձեզի ընկերակցիս կ'ուզէք։

—Այո՛, բարեսիրտ տոքթէօր։

—Կ'երթամ ձեզի հետ։ Եւ որովհետեւ մարդ պէտք չէ որ չճանչցած մարդուն միամտաբար վստահի, տարճանակ մը կը դնեմ դրպանս։

—Շնորհակալ եմ, տոքթէօր, դուք ինձի համար բարեկամներուն ամենէն պատուականն էք, երկրորդ հայր մ'էք։

Հետեւեալ օրը, մամ եօթնէն քիչ եաքը, չորս հոգւոյ երկձի կառք մը՝ Բոան-տիւ-Ժու�դռնէն դուրս ելնելով՝ դէպի Սեվռ կ'երթար Պլանքուռի ճանբէն։ Երկու հոգի կային մէջը, Տը Բրէսլ մարքիզուհին և տոքթէօր Վէրնիէ։

Այն մենաւոր տան մէջ, զոր Բիսթաշ հեռուէն ցոյց տուեր էր մարքիզուհիին երկու կաղամախներու և չադանակենիի մը մէջ տեղը, երկու մարդ նստած էին սեղանի մ'երկու կողմը, որուն վրայ մօտակայ ճաշարանէ բերուած կերակուրի մնացորդներ կը տեսնուէին։ Այդ երկու մարդիկն իրենց ճաշին վերջը կը զուարթացնէին փրփրոտ շամբանիա լցընելով բիւրեղէ գաւաթներու մէջ։ Լամպար մը կը լուսաւորէր զիրենք։ Մէկը Բիէռ Կարկան էր, տանը պահպանը։ Միւսն ալ Պէռոս։

Տունը վերջինին սեփականութիւնն էր։ Տասներկու տարիէ ի վեր գնած էր, և այլեւայլ պէտքերու գործածած։ Հոն շատ անգամ անպարկեշտ զեղխութիւններու անձնատուր եղած էր ցոյն ընկերներու հետ։ Նմանապէս այդ որջին մէջ ժամադիր կ'ըլլար երբ խաւարային դեր մը խաղար գործի մը մէջ։ հոն կատարած էր նաեւ տարիներով իւր չահաւէտ արհեստներէն մին, գողնաթաքոյցի արհեստը։ Այս միջոցին դժբաղդ Լէոնթին Լանտէի համար իբրեւ բանտ ծառայելէ զատ, փախստեայ թիատարի մ'ապաստանարան եղած էր։

—Սատանան տանի քեզ, ըսաւ յանկարծ Պէռոս ես ամէն ջանք կ'ընեմ քեզ զուարթացնելու համար և չեմ կարող ըլլար։ Փոխանակ տխրութիւնդ գաւաթի մը շամբանիայի մէջ խեղդելու, մահապարտի մը դէմք ցոյց կուտան ինձի։ Օ՛ն, խօսէ նայիմ, ինչ մտադիր կը վազվզէ խելապատակիդ մէջ։

—Այս տեղ կը ճաթիմ կոր ձանձրոյթէս, պատասխանեց Կարկաս կերկերուտ ձայնով մը։

(Շարունակելի)